

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Fakulta ekonomická

Katedra účetnictví a finance

Bakalářská práce

Participativní rozpočty obcí v ČR

Vypracovala: Gabriela Rotbauerová

Vedoucí práce: doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.

České Budějovice 2019

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Ekonomická fakulta
Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Gabriela ŠINDELÁŘOVÁ**
Osobní číslo: **E15396**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Strukturální politika EU pro veřejnou správu**
Název tématu: **Participativní rozpočty obcí v ČR**
Zadávací katedra: **Katedra účetnictví a financí**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Participativní rozpočtování je inovací rozpočtového procesu na municipální úrovni, která je velmi často diskutována. Cílem bakalářské práce je vymezit obsah pojmu participativního rozpočtování a jeho uplatnění v rámci legislativní úpravy rozpočtového procesu obcí v ČR. Dále zpracovat empirický přehled využívání participativního rozpočtování v ČR.

Rámcový postup zpracování:

1. Rozpočet a rozpočtový proces obcí.
2. Koncept participativního rozpočtování, potenciální přínosy a náklady jeho využití.
3. Možnosti uplatnění participativního rozpočtování v rámci rozpočtového procesu obcí v ČR.
4. Využívání participativního rozpočtování ve světě a v ČR. Empirická studie využití participativního rozpočtování v ČR.

Rozsah grafických prací: **Dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **50-60 stran formátu A4**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury:

1. **ALLEGRETTI, G. HERZBERG, C. (2004).** *Participatory Budgets in Europe: Between efficiency and growing local democracy.* **Transnational Institute and The Centre For Democratic Policy-Making. TNI Briefing Series, No 2004/5.**
2. **PEKOVÁ, J. (2011).** *Finance územní samosprávy. Teorie a praxe v ČR.* **Praha: Wolters Kluwer.**
3. **PROVAZNÍKOVÁ, R. (2015).** *Financování měst, obcí a regionů, teorie a praxe.* **3. vyd. Praha: Grada Publishing.**
4. **SEDMIHRADSKÁ, L. (2016).** *Rozpočtový proces obcí.* **Praha: Wolters Kluwer.**

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.**
Katedra účetnictví a financí

Datum zadání bakalářské práce: **2. července 2018**
Termín odevzdání bakalářské práce: **13. dubna 2019**

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

ČESKÁ UNIVERZITA
V BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (25)
270 05 České Budějovice

doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 2. července 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to - v nezkrácené podobě/v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou - elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum 12. dubna 2019

Podpis studenta

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu docentovi Ing. Milanu Jílkovi Ph.D. za odborné vedení a cenné rady. Dále bych ráda poděkovala starostům a koordinátorům participativních rozpočtu za ochotu sdělit doplňující informace pro výzkumnou část práce.

Obsah

Obsah	1
1. ÚVOD	2
2. PŘEHLED LITERATURY	4
2.1. LEGISLATIVA UPRAVUJÍCÍ VEŘEJNÉ ROZPOČTOVÁNÍ.....	4
2.2. ROZPOČTOVÁ PRAVIDLA ÚZEMNÍCH ROZPOČTŮ	5
Rozpočet	5
Rozpočtový proces.....	9
Rozpočtové zásady	10
2.3. PARTICIPATIVNÍ ROZPOČET.....	11
Vznik PR.....	12
Modely PR	13
Principy PR	15
Potenciální přínosy PR.....	15
Náklady PR	15
2.4. PARTICIPATIVNÍ ROZPOČTY VE SVĚTĚ	16
PR v Evropě	17
PR v Americe.....	22
3. METODIKA	23
4. VÝSLEDKOVÁ ČÁST	27
4.1. Organizace zabývající se PR.....	27
4.2. Participativní rozpočty v obcích České republiky	28
4.3. Optimální model PR pro obce ČR	69
Shrnutí.....	70
5. ZÁVĚR	75
Summary.....	77
Seznam literatury	78

1. ÚVOD

Veřejné finance na municipální úrovni se vyznačují tím, že je o nich rozhodováno prostřednictvím veřejné správy, která je volena ve veřejné volbě a podléhá veřejné kontrole. Veřejná volba probíhá v ČR jednou za 4 roky, kdy občané prostřednictvím voleb ukazují své preference. Práce se zabývá nástroji veřejného financování, rozpočtem, rozpočtovým procesem a participativním rozpočtem. Participativní rozpočet umožňuje občanům přímé zapojení do rozhodovacího procesu a poukazuje na jejich potřeby každý rok, kdy je participativní rozpočet v obci realizován. Tento nový nástroj veřejných financí podporuje komunikaci mezi veřejnou správou a občany.

Participativní rozpočet je inovativním nástrojem veřejných financí, díky kterému se občané mohou zapojovat do rozhodovacího procesu obce. Implementování participativního rozpočtu má za cíl v mnoha zemích snížit chudobu. Je to nástroj, který umožňuje občanům podílet se na rozvoji obce. Podporuje komunikaci mezi občany a vedením obce, to může vést k řešení lokálních problémů. Participativní rozpočet umožňuje občanům přímo se podílet na alokovaní veřejných financí. Je to nástroj přímé demokracie.

Cílem práce je vymezení pojmu participativního rozpočtování a jeho uplatnění v rámci legislativní úpravy rozpočtového procesu obcí v ČR. Dále zpracovat empirický přehled využívání participativního rozpočtování v ČR. Stanové cíle jsou klíčové k ověření platnosti stanovených hypotéz.

- 1) Participativní rozpočet je přínosem z hlediska efektivnosti alokace zdrojů
- 2) Participativní rozpočtování je nákladný proces z toho důvodu, že není jednotně nastaven
- 3) Stále více obcí v ČR se snaží zapojit do participativního rozpočtování

Hlavním přínosem této práce je, v praktické rovině, ucelený návod pro implementaci participativního rozpočtu. Práce navrhuje optimální model participativního rozpočtu pro obce České republiky.

Přehled literatury popisuje legislativní ukotvení rozpočtu a rozpočtového procesu, vychází ze studia zákonů. Zejména zákon 250/2000 Sb., který definuje rozpočtová pravidla obcí ČR a stanovuje pravidla veřejného projednávání navržených rozpočtů. Práce se zabývá rozpočtem a rozpočtovým procesem, popisuje definice a funkce rozpočtu, které vychází ze studia odborné literatury. Dále se práce zabývá participativním rozpočtem. Popisuje vznik, modely, náklady a potenciálními přínosy. Jsou zde popsána vybraná města v Evropě a Americe, jejich zkušenosti s využíváním participativního rozpočtu.

V metodice jsou popsány cíle této práce, které vedou k ověření stanovených hypotéz. Jsou zde uvedeny stanovené metody a ukazatele.

Ve výsledkové části práce je zpracován empirický přehled využívání participativního rozpočtu v obcích ČR. Poukazuje na specifika konkrétní obce při procesu participativního rozpočtu zejména na velikost alokované částky a časování procesu PR. Práce přibližuje pravidla procesu participativního rozpočtu ve vybraných obcích. Popisuje legislativní uplatnění participativního rozpočtování v rozpočtovém procesu obcí. Analogie a induktivní výzkum vysvětlují, jak zahraniční zkušenosti s participativním rozpočtováním můžeme využít v České republice. Komparace metod se snaží najít optimální model participativního rozpočtování pro obce v České republice. Dále jsou pomocí tabulek a grafů zpracovány zjištěné údaje a vzájemně porovnány.

V závěru práce jsou prezentovány zjištěné výsledky, pomocí kterých jsou ověřovány stanovené hypotézy.

2. PŘEHLED LITERATURY

2.1. LEGISLATIVA UPRAVUJÍCÍ VEŘEJNÉ ROZPOČTOVÁNÍ

Cílem této kapitoly je popsat zákonná ukotvení veřejného rozpočtování obcí v České republice. V kapitole jsou uvedeny nejdůležitější zákony a vyhlášky, které s problematikou souvisejí. Jedná se zejména o zákon 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, zákon 243/2000 Sb. a vyhlášku MF ČR 323/2002.

Zákon 250/2000 Sb.

Zákon 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů upravuje tvorbu, postavení, obsah a funkce rozpočtu územních celků (obcí a krajů). Stanovuje pravidla hospodaření s finančními prostředky ÚSC. Dále upravuje zřizování nebo zakládání právnických osob ÚSC. Zákon 250/2000 Sb. upravuje mimo jiné příjmy a výdaje rozpočtů územních samosprávných celků.

Zákon č. 243/2000 Sb.

Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní) upravuje rozpočtové určení daně z přidané hodnoty, daní spotřebních, daní z příjmů, daně z nemovitých věcí a daně silniční. Daně jsou důležitým zdrojem příjmů obecních rozpočtů.

Vyhláška č. 323/2002 Sb.

Vyhláška č. 323/2002 SB., o rozpočtové skladbě stanovuje jednotné třídění příjmů a výdajů (neboli rozpočtovou skladbu), které se uplatňuje v rozpočtech organizačních složek státu, při sledování plnění státního rozpočtu, sledování tvorby a čerpání rezervního fondu organizačních složek státu, v rozpočtech státních fondů, pohybech na účtech státních finančních aktiv, pohybech na účtech pro řízení státního dluhu, plánovaných a skutečných pohybech na účtech rozpočtů a ostatních peněžních fondů obcí, krajů, regionálních rad regionů soudržnosti. Rozpočtová skladba třídí příjmy a výdaje do jednotek, kterými jsou povinny označovat své rozpočtované i skutečné příjmy a výdaje organizační složky státu a právnické osoby.

2.2. ROZPOČTOVÁ PRAVIDLA ÚZEMNÍCH ROZPOČTŮ

Cílem této kapitoly je popsat nástroje finančního hospodaření obcí, zejména rozpočet a rozpočtový proces. Kapitola se zabývá rozpočtem a jeho tvorbou, konkrétněji definicemi a funkcemi rozpočtu a popisuje možné přístupy rozpočtového procesu.

Mezi hlavní nástroje finančního hospodaření obce patří střednědobý rozpočtový výhled, roční rozpočet a závěrečný účet.

Střednědobý rozpočtový výhled se sestavuje na dobu dvou až pěti let následujících po roce, na který se sestavuje roční rozpočet obce. Střednědobý rozpočtový výhled musí být před schválením zveřejněn v plném znění na internetových stránkách obce a dále po schválení.

Roční rozpočet vychází ze střednědobého rozpočtového výhledu a sestavuje se na rok. Rozpočtový rok je v České republice shodný s kalendářním. Rozpočet by měl být vyrovnaný. Může být přebytkový či schodkový jen v případě, kdy to povoluje zákon. Roční rozpočet obce má funkci finančního plánu. Držení se plánu by mělo vést k solventnosti obce. (Provazníková, 2015)

Závěrečný účet obce, který se sestavuje po uplynutí rozpočtového roku, vypovídá o celkovém hospodaření obce a plnění schváleného rozpočtu. (Zákon 250/2000 Sb.)

Rozpočet

„Rozpočet je finančním plánem na rozpočtový rok, který obsahuje očekávané příjmy a schválené výdaje. Připravený plán předkládá starosta zastupitelstvu, jehož schválení je nezbytné, aby mohl být plán uskutečněn“. (Sedmihradská, 2016)

Rozpočet je součástí rozpočtové soustavy ČR. Jsou to veřejné příjmy sloužící k financování veřejných či smíšených statků. (Provazníková, 2015)

Rovnice 1 Vzorec rozpočtu

(1)

$$F_1 + P - V = F_2$$

Zdroj: Vlastní zpracování dle Provazníkové (2015)

F_1 vyjadřuje množství finančních prostředků na počátku rozpočtového období

P jsou příjmy

V jsou výdaje

F_2 vyjadřuje množství finančních prostředků na konci rozpočtového období

Veřejný rozpočet můžeme definovat jako

a) Decentralizovaný peněžní fond

Rozpočet je sestavován na základě tří principů, a to: nenávratnosti, neekvivalentnosti a nedobrovolnosti. Nenávratností se rozumí tím, že finanční prostředky nelze vymáhat zpět. Neekvivalentnost značí, že není vymahatelná protihodnota. Nedobrovolnost znamená, že subjekty nemají možnost volby, ale musí se přizpůsobit legislativním normám.

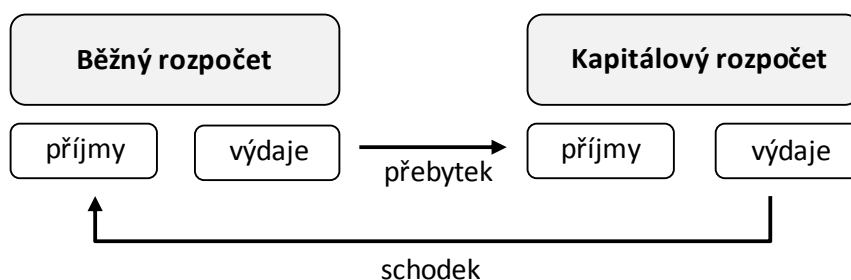
b) Bilance

Územní rozpočty mají podobu bilance, která se skládá z příjmů a výdajů. Příjmy a výdaje jsou členěny na běžné a kapitálové. Běžné výdaje jsou veškeré běžné výdaje, opakující se. Běžné příjmy jsou ekvivalentem k běžným výdajům. Kapitálové výdaje jsou takové výdaje, které kryjí dlouhodobé investiční potřeby. Kapitálové příjmy jsou ekvivalentem ke kapitálovým výdajům.

Veřejný rozpočet můžeme tedy z účetního hlediska definovat jako bilanci běžných příjmů a výdajů a kapitálových příjmů a výdajů. Z účetního hlediska mohou nastat tři situace:

- a) $P=V$ vyrovnaný rozpočet
- b) $P>V$ přebytkový rozpočet
- c) $P<V$ schodkový rozpočet

Obrázek 1: Vztah běžného rozpočtu a kapitálového rozpočtu

Zdroj: Vlastní zpracování dle Provoznikové (2015)

V tabulce 1 je možné vidět rozdělení příjmů a výdajů. Výdaje se člení na běžné a kapitálové. Příjmy se rovněž člení na běžné a kapitálové. Běžné příjmy se dále dělí na daňové, nedaňové a přijaté transfery. Tabulka 1 ukazuje základní příjmy a výdaje, které jsou rozděleny do příslušných skupin.

Tabulka 1: Běžné a kapitálové příjmy a výdaje

Typ		Příjmy	Výdaje
Běžné	Daňové	svěřené daně sdílené daně místní a regionální daně správní poplatky (daně)	všeobecné veřejné služby (veřejné správa) veřejný pořádek (policie, hasiči) vzdělání péče o zdraví (veřejné zdravotnictví)
	Nedaňové	uživatelské poplatky za služby příjmy z pronájmu majetku příjmy od vlastních neziskových organizací zisk z podnikání ostatní	bydlení komunální služby na podnikání ostatní běžné výdaje placené úroky
	Přijaté transfery	běžné dotace ze státního rozpočtu běžné dotace ze státních fondů od územních rozpočtů ostatní běžné příjmy	běžné dotace jiným rozpočtům
Kapitálové	z prodeje majetku kapitálové přijaté dotace z rozpočtové soustavy příjmy z půjček, apod. příjmy z emise vlastních obligací přebytek běžného rozpočtu dary na investice, apod.	na investice kapitálové dotace jiným rozpočtům na nákup obligací, akcií poskytované střednědobé a dlouhodobé půjčky splátky dříve přijatých půjček krytí deficitu běžného rozpočtu	

Zdroj: Vlastní zpracování dle Kolektivu autorů (2008)

c) Finanční plán

Rozpočet má podobu finančního plánu, podle kterého obec hospodáří během rozpočtového období. Rozpočtové omezení „*Vyjadřuje, že snaha územních celků vytvořit dostatečný objem zdrojů na příjmové straně rozpočtu je často v konfliktu s financováním určitých záměrů a cílů na výdajové straně.*“ (Provazníková, 2015)

d) Nástroj veřejné politiky

Veřejný rozpočet je hlavní pro realizaci politické odpovědnosti.

„*Prostřednictvím rozpočtu jsou alokovány vzácné zdroje mezi nejrůznější společenské a ekonomické potřeby. Je to především politický nástroj, který odráží preference jednotlivých účastníků rozpočtového procesu. Výsledný rozpočet záleží na tom, čí preference převáží. Neexistuje totiž žádné pravidlo, díky kterému by bylo možné stanovit, že částka X má být vynaložena na činnost A, a nikoliv na činnost B.*“ (Sedmihradská, 2016)

„*Obec jako základní stupeň územní samosprávy je ze zákona vybavena nezávislými kompetencemi, pravomocemi a odpovědností při zajišťování úkolů, které jsou jí Ústavou a zákony svěřeny.*“ (Peková, 2011)

Pod pojmem občanská kontrola si lze představit, že občan má přístup k potřebným informacím a má zájem kontrolovat věci veřejné.

Rozpočet lze chápat jako nástroj prosazování municipální politiky, prosazuje lokální zájmy a financuje potřeby lokálního veřejného sektoru, odpovědného řízení a ovlivňování udržitelného sociálně-ekonomického rozvoje při omezených rozpočtových zdrojích. (Peková, 2011)

Rozpočet obce lze chápat jako nástroj obce k zajišťování veřejných statků a služeb. Lidé ukazují své preference nejčastěji během voleb do zastupitelstva, které jsou jednou za čtyři roky. Od roku 1990, jak ukazuje tabulka, se počet obyvatel, kteří chodí k volbám, snížil ze 73,5 % na 47,3 %. Od roku 1998 osciluje volební účast kolem 47 %. I přes relativně nižší volební účast se zastupitelé těší velké důvěře ze stran voličů. Dle výsledků z Centra pro výzkum veřejného mínění důvěřuje starostům 62 % a místním zastupitelům také 62 %¹ obyvatel.

Tabulka 2: Volební účast ve volbách do zastupitelstev obcí

Ukazatel	1990	1994	1998	2002	2006	2010	2014	2018
Registrovaní voliči	7 468 498	7 788 145	8 093 016	8 229 272	8 325 892	8 408 941	8 406 047	8 345 081
Hlasující voliči	5 493 009	4 849 049	3 782 568	3 745 083	3 861 785	4 078 052	3 737 564	3 950 860
Volební účast v %	73,5	62,3	46,7	45,5	46,4	48,5	44,5	47,3
Platné hlasy	76 917 191	109 810 446	64 527 606	66 066 750	91 615 317	72 765 640	82 441 420	91 065 087

Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z ČSÚ (2018)

Občané se mohou podílet na tvorbě rozpočtu a mohou se zastupiteli diskutovat o problémech obce. Zákon 250/2000 Sb. obcím uděluje povinnost veřejně projednat rozpočet obce s občany.

¹ Data aktuální k 1. lednu 2018

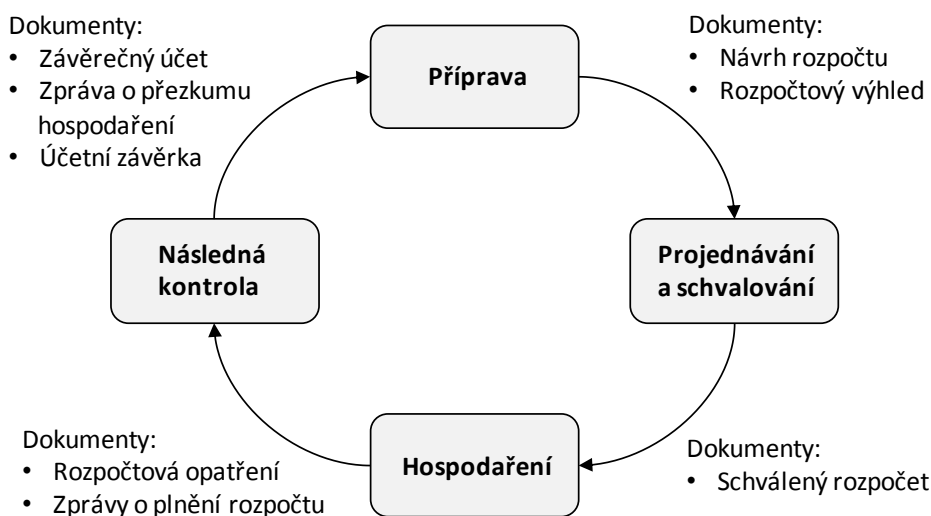
Funkce rozpočtu

- Alokační – tato funkce rozpočtu je klíčová pro obce, prostřednictvím dostupných finančních prostředků se financují veřejné statky v obci či regionu
- Stabilizační – na úrovni ÚSC je velmi omezená, uplatňuje se pouze ve formě výpomoci sociálně slabším občanům
- Redistribuční – na úrovni ÚSC je velmi omezená, podporuje růst ekonomického potenciálu (Kolektiv autorů, 2008)

Rozpočtový proces

Samotný rozpočtový proces může trvat 1,5 až 2 roky. Analyzuje předešlé rozpočtové období, analyzuje hospodaření s finančními prostředky obce. Na základě poznatků je sestavován rozpočet. Rozpočtový proces se skládá ze čtyř základních fází: návrh, projednání, schválení, kontrola. Tyto fáze probíhají na všech úrovních samosprávy i veřejné správy. Rozpočtový proces se skládá z několika kroků, které znázorňuje obrázek 2.

Obrázek 2: Rozpočtový proces

Zdroj: Vlastní zpracování dle Sedmihradské (2016)

Rozpočtový proces má několik fází, které jsou nezbytné pro sestavení rozpočtu a jeho plnění. První fáze zahrnuje návrh rozpočtu, který vychází z dat předešlých let, snaží se předvídat budoucí příjmy i výdaje. Během projednání je možné připomínkovat návrh rozpočtu a případně rozpočet upravit. Schvalování je proces, kde zastupitelé hlasují. Správné hospodaření s veřejným rozpočtem je základní předpoklad pro plnění rozpočtu. Kontrola se může uskutečňovat již v průběhu hospodaření. (Sedmihradská, 2016)

Zákon 250/2000 Sb. dává občanům možnost připomínkovat rozpočet a to hned v několika fázích rozpočtového procesu:

1) Plánování

Střednědobý rozpočtový výhled – zákon obcím ukládá povinnost zveřejnit návrh střednědobého rozpočtového výhledu na svých internetových stránkách a úřední desce obce před projednáním zastupitelstva a to nejméně 15 dní předem. Občané mohou návrh připomínkovat písemně ve stanovené lhůtě nebo osobně na zasedání zastupitelstva.

Rozpočet – obec má zákonnou povinnost zveřejnit návrh rozpočtu, a to nejméně 15 dní před zahájením projednání. Návrh rozpočtu musí být uveřejněn na internetových stránkách obce a na úřední desce. Občané mohou návrh připomínkovat písemně ve stanovené lhůtě nebo osobně na zasedání zastupitelstva.

2) Kontrola

Závěrečný účet obce – návrh je spolu se zprávou o výsledku přezkoumání hospodaření vyvěšen na internetových stránkách obce a úřední desce, nejméně 15 dní před zahájením projednávání zastupitelstvem. Občané mohou návrh připomínkovat písemně ve stanovené lhůtě nebo osobně na zasedání zastupitelstva.

Rozpočtové zásady

Mezi hlavní rozpočtové zásady dle Pekové (2011) patří:

- Každoroční sestavování a schvalování
- Reálnost, pravdivost
- Úplnost, jednotnost, přehlednost
- Dlouhodobá vyrovnanost
- Efektivnost, hospodárnost
- Finanční kontrola
- Publicita

Další rozpočtové zásady:

Mezi základní rozpočtové zásady patří 3E, představují economy, efficiency, effectiveness neboli hospodárnost, účinnost a efektivnost.

2.3. PARTICIPATIVNÍ ROZPOČET

Participativní rozpočtový proces není v ČR běžným jevem i přesto, že je stále více diskutovaný. Není jednotný princip, kterého by se obce mohly držet, a to vede k obavám ze zavedení participativního rozpočtu. Vymezení pojmů, nákladů i přínosů, nastavení jednotného principu, by mohlo vést k zavádění participativního rozpočtování ve více obcích v ČR a tím motivovat občany ke komunikaci se statutárními orgány. V ČR není dostatečné povědomí o participativním rozpočtování a o možnostech využití.

Cílem této kapitoly je definování participativního rozpočtování. Dále také vymezení pojmu participativního rozpočtu, vymezení nákladů při implementaci a popis potenciálních přínosů.

Participativní rozpočet není jednotně definován, vychází z teoretických studií a praktických zkušeností. K přesnému pochopení a definování participativního rozpočtování je třeba brát v úvahu i jiné demokratické teorie. PR je založeno na rovnosti občanů a jejich možnosti podílet se na alokování veřejných zdrojů. (Drouault, 2016)

Participativní rozpočet je inovativní demokratický proces, kdy občané rozhodují o distribuci veřejných financí. (Fletcher 2017; Smith, 2009)

Definice participativního rozpočtu, jak uvádí Tožička ve své publikaci Úvod do participativního rozpočtování: *„Participativní rozpočet je proces demokratického a dobrovolného spolurozhodování – skrze něj občané rozhodují přímo a ve spolupráci s jejich vládami či zastupitelstvy o směřování veřejných zdrojů, které budou užity exekutivou pro implementaci sociálních politik i programů a prací na infrastruktuře, a to vše pro podporu lokálního rozvoje.“*

U participativního rozpočtu jde aktivita zdola, ze stran občanů, kteří se mohou aktivně podílet na řešení finančních otázek v místě svého bydliště. Participativní ekonomika umožňuje rovnost obyvatel při rozhodování. *„Participativní rozpočet je schopen odstraňovat nedostatky v rozhodování politiků, kteří často upřednostňují své soukromé zájmy před zájmy veřejnými.“* (Hrubec, 2013)

Definice participativního rozpočtování se shodují, že participativní rozpočet je nástroj veřejného financování, prostřednictvím kterého mají občané sami moc rozhodovat o využití poměrné částky z veřejného rozpočtu obce. Implementace participativního rozpočtu vede k zapojení občanů a podílení se na řešení lokálních problémů. Občané jsou si v rozhodovacím procesu rovni.

Vznik PR

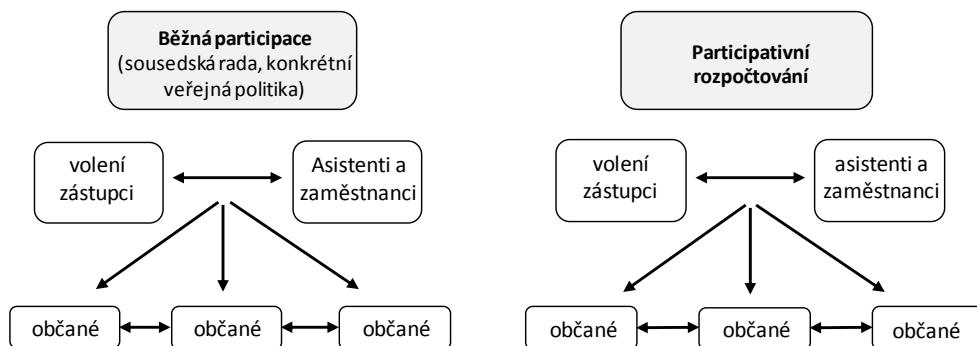
Brazílie je největším státem Latinské Ameriky, představuje devátou největší ekonomiku světa. V šedesátých letech se zde začaly formovat odborové organizace a zemědělsko-hospodářské svazy. V roce 1964 byla vojenským převratem umlčena občanská hnutí, poté se Brazílie potýkala s vojenskou diktaturou, ale i přes tento režim začali lidé demonstrovat. Žádali nižší náklady na bydlení, vytvoření mateřských škol, dláždění ulic, zavedení kanalizace, více zeleně. Pro obyvatele Brazílie bylo nejdůležitější, aby nedocházelo k svévolnému vystěhovávání. Tento stav vedl k utváření občanských iniciativ, které usilovaly o změnu systému. Koncem sedmdesátých let se většina těchto iniciativ, křesťanských komunit, dobrovolných svazků spojila a vytvořila alianci, známou jako Strana pracujících. Hlavní priority této aliance byly budování infrastruktury, služby a samospráva. Usilovali o transparentní rozpočty a přímou demokracii. Zavedení progresivních daní vedlo k vyšším příjmům do obecních rozpočtů. Zavedení PR bylo v reakci na stále přítomnou korupci a klientelismus.

První zavedení participativního rozpočtu je datováno roku 1989 v brazilském městě Porto Alegre, hlavním městě regionu Rio Grande do Sul. V Porto Alegre se obyvatelé potýkali s chudobou, až třetina obyvatel žila ve slumech. Neměli přístup k pitné vodě, elektrické energii. Pro tyto obyvatele nebyly dostupné veřejné služby, jako jsou školy a nemocnice.

Do prvního hlasování o veřejných financích města se zapojilo 1000 občanů. Během následujících několika let se účast občanů na participativním rozpočtování podstatně zvýšila až na desítky tisíc obyvatel. Postupně se PR implementoval do celého regionu Rio Grande do Sul. Nyní se do participativního rozpočtu zapojuje ročně přibližně 400 000 obyvatel.

Na mezinárodní konferenci konané v Porto Alegre v roce 2001 byl veřejnosti prezentován participativní rozpočet a poté se rozšířil do dalších zemí USA, Kanady, Evropy. (Allegreti & Herzberg & Sintomer, 2013), (Fletcher, 2017; Smith 2009), (Ruppeltdová, 2010)

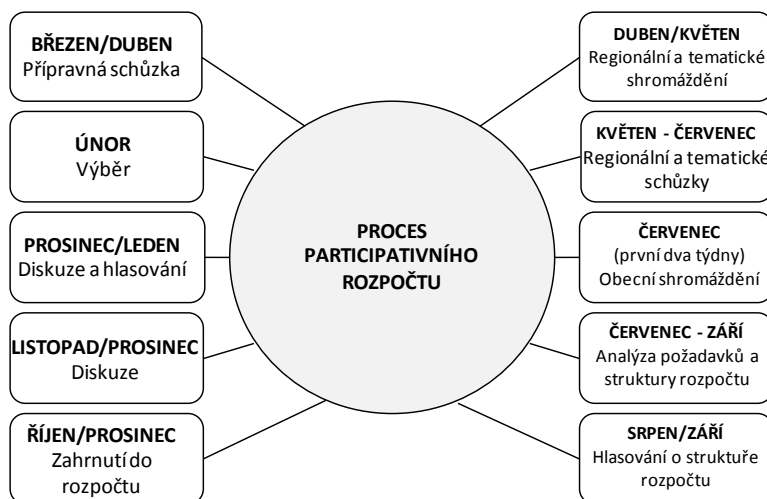
Obrázek 3: Tradiční pojetí participace a participativní rozpočtování

Zdroj: Vlastní zpracování dle Allegretti & Herzberg & Sintomer (2013)

Obrázek č. 1 ukazuje rozdíl mezi tradičním pojetím participace a participativním rozpočtováním, kde horizontální komunikace jde zdola, tedy od občanů. To je zásadním rozdílem oproti jiným snahám o participaci občanů.

Obrázek 4: Proces PR v Porto Alegre

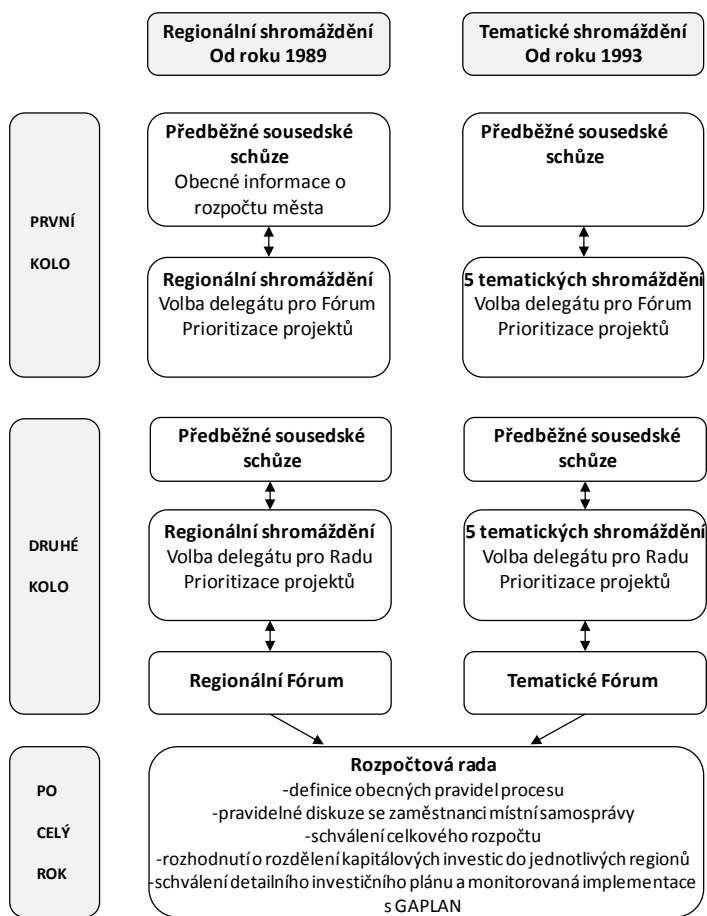

Zdroj: Vlastní zpracování dle Allegretti & Herzberg & Sintomer (2013)

Modely PR

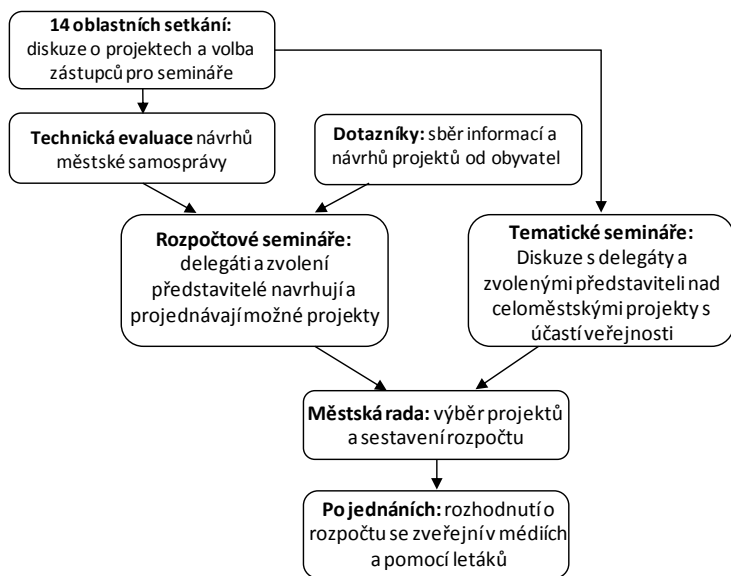
Ve světě i v České republice existuje několik modelů participativního rozpočtování. Pro porovnání jsou níže uvedeny dva zahraniční modely. Základními fázemi participativního rozpočtu jsou: sestavení pravidel, veřejná setkání a návrhy, evaluace návrhů, kampaně, hlasování, realizace projektu.

Obrázek 5: Model PR v Porto Alegre

Zdroj: Vlastní zpracování dle Tožičky

Obrázek 6: Model PR v St. Denis

Zdroj: Vlastní zpracování dle Tožičky

Principy PR

- Deliberativní demokracie
- Participace
- Transparentnost
- Kapitál
- Objektivita
- Účinnost
- Závazky vlád

Potenciální přínosy PR

Přínosů participativního rozpočtování je hned několik:

- Zapojení občanů do řešení lokálních problémů
- Nacházení kompromisů mezi statutárními orgány a občany obce
- Efektivnější vynakládání veřejných zdrojů
- Podpora přímé demokracie, princip subsidiarity

Náklady PR

Před samotným zavedením PR je třeba vymezit náklady spojené s implementací.

Provozní náklady na realizaci PR jsou:

- Náklady na zaměstnance – mzdy, školení
- Marketingové náklady – zde se rozumí zejména náklady na reprezentaci (webová stránka, tištěné informační materiály, aj.)
- Náklady spojené s hlasováním – jedná se zejména o náklady na provoz internetových stránek sloužící k hlasování a tištěné archy potřebné k hlasování
- Náklady spojené s užíváním nebytových prostor – náklady, které vznikají v důsledku shromažďování občanů k projednávání návrhů, hlasování

Detailněji se náklady na zavedení PR zabývá Černý v publikaci Metodika tvorby participativního rozpočtu pro města v ČR.

2.4. PARTICIPATIVNÍ ROZPOČTY VE SVĚTĚ

Po úspěšném zavedení participativního rozpočtování v brazilském městě Porto Alegre se implementování PR rozšířilo po celém světě. Případ města Porto Alegre demonstruje na konkrétních případech přínosy participativního rozpočtování. Díky téměř třicetileté praxi s participativním rozpočtováním dokázali v Porto Alegre vytvořit fungující model PR. Zavedením PR přiměli občany k řešení lokálních problémů. Oproti tomu ve světě, prozatím, nejsou participativní a redistribuční dopady tak znatelné. (Fletcher, 2017)

Participativní rozpočtování má své uplatnění po celém světě, jak poukazuje mapa participativního rozpočtu ve světě. Nejvíce se PR využívá v latinské Americe, Evropě. PR můžeme také nalézt v některých částech Afrického kontinentu a Asii.

Obrázek 7: Mapa participativního rozpočtu ve světě

Zdroj: Vlastní zpracování dle googlemaps (2018)

PR v Evropě

Po úspěšném výsledku participativního rozpočtu v Porto Alegre se do participování zapojily i evropské země. Nejprve se participativní rozpočet rozšířil v Západní Evropě. Každý stát má jiný přístup k participativnímu rozpočtu a je tedy možné vidět několik modelů. Ve své práci se zaměřím na participativní rozpočet ve státech Francie, Německo, Polsko a Slovensko.

V Evropě je participativní rozpočet velmi využíván. Níže uvádím přehled zemí a konkrétních měst, která mají zkušenost s tímto nástrojem přímé demokracie. Francie (St. Denis, Bibugny, Morsang-sur-Orge), Německo (Stuttgart, Kolín, Berlín-Lichtenberg, Rheinstetten Esslingen), Slovensko (Bratislava, Banská Bystrica, Ružomberok), Polsko (Dabrowa Gornicza), Španělsko (Sabadell, Allacete, Córdoba, Madrid), Itálie. (Allegretti & Herzberg, 2004)

Ve své práci se zaměřuji na francouzské město St. Denis, slovenské město Bratislava – Nové Mesto a polské město Dabrowa Gornicza.

Francie

Ve Francii stanovili tři hlavní cíle:

- a) Zlepšení veřejné správy a místní správy prostřednictvím integrace každodenních zkušeností v místní politice a podpoře horizontálních vazeb mezi sociálními aktéry
- b) Transformace sociálních vztahů
- c) Participativní demokracie

St. Denis

Je obec, která má přibližně 85 tis. obyvatel. Participativní rozpočet zde je využíván od roku 2001. Na obrázku č. 6 Model PR v St. Denis je vidět, jak probíhá participace. Nejprve jsou pořádána setkání v městských částech St. Denis, kde jsou zvoleni delegáti z řad dobrovolníků, kteří zastupují obyvatele v celém procesu PR. Následuje sběr návrhů od obyvatel, který probíhá na veřejných setkáních, a následně jsou projekty posouzeny z hlediska proveditelnosti. Vedení města spolu s delegáty vybírá projekty a sestavuje rozpočet. (Allegretti & Herzberg, 2004)

Německo

Německo je země, která má nejvíce zkušeností s participativním rozpočtem v Evropě. Důvodem pro participování zde byla postupná ztráta legitimity politických stran, klesající počet členů strany a volební abstence. Velký podíl na participativním rozpočtování měla ekonomická krize, kdy se následně kladl důraz na transparentnost. Primární byla snaha zapojit obyvatele Německa do rozhodovacích procesů, ale občané nebyli chápáni jako skuteční spotřebitelé veřejných statků.

Pro Německo byl typický „cut off“ systém, kdy občané nebyli rozhodujícím orgánem, ale spíše nástrojem pro optimalizaci rozhodnutí městských rad. Na participativním rozpočtu se podílely zejména obecní nadace a organizace, které měly snahu o institucionální modernizaci. Jednalo se zejména o Bertelsmann Foundation, Hans Böckler Trade Union Foundation and the KGSt Local Government Research Institute (“cities of the future”). V roce 1998 zahájili pilotní projekt, který zahrnoval šest měst z oblasti Černého Lesa, v roce 2000 odstartovali další projekt v šesti různých městech z oblasti Porýní-Vesfálsko. Díky těmto projektům dokázali nalézt optimální model PR pro německé obce.

Více informací o participativním rozpočtu ve státech Francie, Německo, Španělsko, Itálii lze nalézt v publikaci *Participatory budgets in Europe, Between efficiency and growing local democracy* od G. Allegretti a C. Herzberga.

Polsko, Dabrowa Gornicza

Obec Dabrowa Gornicza má přibližně 129 tis. obyvatel. Pilotní projekt participativního rozpočtu zde byl spuštěn v roce 2013. Předcházelo tomu sedmiměsíční důkladné sestavení pravidel a vymezení alokované částky. Vedení obce rozhodlo o vyhrazení 1,2 % z celkových nákladů rozpočtu na participativní rozpočet, to představuje 8 mil. zlotých (přibližně 50 mil. Kč). Peníze pro městské části jsou alokovány dle předem stanoveného klíče. Každá městská část má k dispozici 30 tis. zlotých. K tomu je přičtena poměrná část dle počtu obyvatel. Rozdíl mezi nejmenší a největší městskou částí můžeme vidět na příkladu:

Tabulka 3: Rozdíl částky PR v městských částech obce Dabrowa Gornicza

MČ	Počet obyvatel	Částka ve zlotých	Částka v Kč	Rozdíl (v mil. Kč)
Ratanice	158	39 171	250 000	3 450 000
Jižní Mydlice	9 295	569 674	3 700 000	

Zdroj: Vlastní zpracování dle Drygala (2016)

Fáze procesu PR

a) Informační a vzdělávací kampaň (únor-březen, říjen-listopad 2012)

Nejprve vytvořili webové stránky www.twojadabrowa.pl, FB profil, v každé městské části byla vytvořena konzultační místa, natiskli plakáty a brožury. Zorganizovali 9 setkání s občany. Při dodatečné kampani vytvořili relace a televizní spoty, které byly vysílány v televizi a na internetu. V dalším ročníku probíhaly diskuze v jednotlivých městských částech.

b) Ohlašování projektů navržených obyvateli (duben-květen)

Návrh mohli podat občané starší 16 let. Podání návrhu bylo realizováno přes přihlášku buď elektronicky, nebo osobně. Návrh musel být podpořen 15 občany starší 16 let. Celkem bylo přijato 250 návrhů.

Tabulka 4: Typy navržených projektů Dabrowa Gornicza

Typ projektu	Počet návrhů	Poměr z celkového počtu (v %)
Renovace chodníků, schodů a povrchu silnic	59	24
Další	56	23
Dětská hřiště	40	16
Vybudování parkovišť	23	10
Územní rozvoj	20	8
Osvětlení	8	4
Skate park	2	<1

Zdroj: Vlastní zpracování dle Drygala (2016)

c) Prozkoumání a hodnocení projektů (květen-srpen)

Přezkoumání návrhů bylo v kompetenci správní kanceláře.

d) Fóra pro obyvatele jednotlivých čtvrtí (září-říjen)

Fóra měla za hlavní cíl představit návrhy občanům a přiblížit vyjádření správní kanceláře na jednotlivé projekty. Občané měli možnost zjistit, jaké jsou ostatní podané návrhy. Během těchto fór, která se konala v každé městské části, se určil konečný seznam pro hlasování. Tato fóra jsou typická pro obec Dabrowa Gornicza a jsou nejdůležitější částí procesu.

e) Obyvatelé volí projekty (listopad)

Hlasování bylo možné elektronicky, poštou nebo osobně. Hlasování se mohli zúčastnit občané starší 16 let. Občané museli uvést celé jméno, adresu a identifikační číslo (které bylo součástí volebního lístku) a tyto informace museli potvrdit vlastnoručním podpisem. Pro elektronické hlasování mohli emailovou adresu použít pouze jednou.

Hlasování se zúčastnilo 22 831 občanů, to představuje 22,3 % oprávněných voličů. Převážná část, 15 327 obyvatel, hlasovalo pomocí hlasovacího lístku. V následujícím ročníku se počet hlasujících snížil.

f) Vyhlášení projektů určených k realizaci

Z výsledků hlasování se vybraly takové projekty, které se vešly do finančního limitu konkrétní městské části.

g) Realizace doporučených projektů

Realizace projektu stálo více peněz, než vedení obce schválilo, to vedlo k úpravě pravidel pro následující ročníky.

h) Dohlížení na realizaci projektů

i) Hodnocení

Slovensko, Bratislava Nové Mesto

Městská část Bratislava – Nové mesto má přibližně 44 tis. obyvatel a téměř každý desátý obyvatel je cizinec. Občanské sdružení Utopia.sk začala v roce 2013 spolupracovat s obcí a společně zahájili činnost Kanceláře pro participaci. Od 1. ledna 2015 má Kancelář participace vymezené kompetence, kde se věnuje participativnímu rozpočtu a participativnímu plánování veřejného prostoru. Mezi základní činnosti patří: příprava a koordinace celkového procesu PR, příprava a koordinace aktivit spojených s participativním plánováním veřejných prostor, shromažďování a zpracování názorů obyvatel prostřednictvím dotazníku „Burza nápadov“, organizování veřejných setkání, organizování a koordinace účastnické komunity, individuální konzultace, spolupráce s občanskými sdruženími, koordinace pracovních týmů v rámci obecního úřadu a jeho rozličných oddělení, komunikace a spolupráce s obecní radou, propagace jednotlivých aktivit, školení a konzultace s ostatními městskými částmi a s aktivisty na Slovensku i v zahraničí.

Participativní rozpočet zde byl poprvé realizován v roce 2014, kde obec uvolnila 20 tis. euro. V Bratislavě určili váhu hlasovacích procesů, a to následovně:

Veřejné zvažování (50 %) – jsou takové činnosti, které vedou ke shodě mezi občany a vedením obce, kde na veřejných diskusích jsou projednávány návrhy a snaha najít nejoptimálnější řešení lokálních problémů

Běžné hlasování (30%) – umožňuje větší kontrolu úřadům, občané musí při tomto typu hlasování vyvinout větší úsilí a tím zvyšují i povědomí o projektech

Internetové hlasování (20 %) – má nejnižší váhu z toho důvodu, že je lehce zneužitelné

Sběr návrhů zde probíhal pomocí „Burzy nápadov“, následovalo informování občanů prostřednictvím místních zpravodajů. Dále hlasování a realizace vítězných projektů. (Nedoroščik, 2016)

PR v Americe

Participativní rozpočet se rozšířil do celého světa díky opakovanému konání Světového sociálního fóra v Porto Alegre. PR se využívá v USA (New York, Chicago) i v Kanadě (Toronto, Montreal, Guelph). Ve své práci se zaměřím na město New York. V Jižní Americe je participativní rozpočet nejvíce rozšířen v Brazílii. (Exner, Růžička, Švihlíková, Tožička, Vojtíšková, Vokoun, 2015).

V USA jako první samospráva, která implementovala PR, byl 49. okrsek Chicaga. Každý okrsek dostává ročně vymezenou částku na infrastrukturální projekty. Zastupitel ze 49. okrsku se rozhodl tuto částku, přibližně 1,4 mil. dolarů, vymezenou na participativní rozpočet. Návrhy se mohly tedy týkat pouze zkvalitnění infrastruktury. Radní Joe Moore sestavil pracovní skupinu čtyřiceti lidí z řad komunitních lídrů (církví, politických organizací). Tato skupina měla na starosti tvorbu a sestavení pravidel PR. (Handler, 2010).

USA, New York

První pilotní projekt participativního rozpočtu zavedli v New Yorku v letech 2011-2012. S myšlenkou participativního rozpočtu zde přišli 4 členové převážně demokratických stran: Brad Lander, Melissa Mark-Viverito, Eric Ulrich, and Jumaane D. Williams. Tito členové se rozhodli vyčlenit pro své obvody částku nejméně 1 mil. dolarů. Projekt byl úspěšný a v roce 2016 participativní rozpočet implementovalo několik dalších městských částí. V roce 2016 probíhal participativní rozpočet již v 28 distriktech, přibližně polovina New Yorku, kde hlasovalo 67 000 obyvatel o částce 38 mil. dolarů. Zaměřili se na problémové městské části. Informování občanů o projektu participativního rozpočtu probíhalo v šesti jazycích. Participativní rozpočet v New Yorku je podporován neziskovou organizací, která připravila Pokyny a nástroje pro participativní rozpočet. Hlavními zásadami zde je transparentnost, spravedlnost a začlenění. (Cattell & Kashdan)

3. METODIKA

Cíle práce

Participativní rozpočtování je inovací rozpočtového procesu na municipální úrovni, která je velmi často diskutována. Cílem bakalářské práce je vymezit obsah pojmu participativního rozpočtování a jeho uplatnění v rámci legislativní úpravy rozpočtového procesu obcí v ČR. Dále zpracovat empirický přehled využívání participativního rozpočtování v ČR.

ZAHRANIČÍ

Dílčí cíle

Dílčí cíle práce jsou popsány zahraničních zkušeností s PR a možnosti uplatnění těchto zkušeností v obcích České republiky.

Základní soubor

Základním souborem jsou státy, které mají zkušenost s participativním rozpočtem po celém světě. Participativní rozpočet je využíván ve více jak 1 500 městech na světě.

Výběrový soubor

Výběrovým souborem jsou státy Brazílie (Porto Alegre), Francie (St. Denis), Německo, Polsko (Dabrowa Gornicza), Slovensko (Bratislava - Nové Mesto) a USA (New York). Pomocí případových studií je v přehledu literatury popsán základní proces participativního rozpočtu daných měst. Ve výsledkové části jsou popsána doporučení, která vychází ze specifických přístupů a modelů daných měst.

Zdroje dat

Zdroji dat jsou případové studie jednotlivých měst, komparativní analýzy, empirické studie a odborné publikace.

ČESKÁ REPUBLIKA

Dílčí cíle

Dalšími cíli následující části práce je vyhledat, kolik obcí v České republice využívá/lo participativního rozpočtu. Jakou částku obce vymezují pro participativní rozpočet, zda se částka navyšuje nebo je konstantní. Dále jaké procento tvoří alokovaná částka z rozpočtu obce.

Práce vymezuje náklady na proces participativního rozpočtu a poukazuje na konkrétních městech přínosy tohoto nástroje. Dalším důležitým poznatkem je zjištění, zda obce provádí zpětnou vazbu na participativní rozpočet a v jaké míře.

Základní soubor

V České republice je 14 krajů, ve kterých je 6 258² obcí z toho 605 měst a 226 městysů.

Výběrový soubor

Výběrovým souborem jsou obce, které využívají/ly participativní rozpočet bez ohledu na počet obyvatel dané obce. Zkoumané období využívání participativního rozpočtu v obcích je od roku 2012. V roce 2012 zkusily participativní rozpočet implementovat 4 obce Příbor, Pržno, Třanovice a Nelahozeves. V roce 2014 jako první Mě Praha 7 implementovala participativní rozpočet a od roku 2015 se počet obcí, které využívají participativní rozpočet, stále zvyšuje. Počet obcí, které mají zkušenosti s participativním rozpočtem je 63 (Brandýs nad Labem - Stará Boleslav, Brno, Česká lípa, Český Krumlov, Chrudim, Děčín, Dobřejovice, Halenkov, Havířov, Hejnice, Hlučín, Husinec – Řež, Chomutov, Chýně, Jeseník, Kladno, Klášterec nad Ohří, Praha - Kolovraty, Krhová, Krnov, Litoměřice, Mariánské Lázně, Mnichovice, Mníšek pod Brdy, Nelahozeves, Nový Jičín, Opava, Orlová, Ostrava Mariánské Hory a Hulváky, Ostrava – Jih, Ostrava – Poruba, Písek, Praha 3, Praha 5, Praha 6, Praha 7, Praha 8, Praha 10, Praha 11, Praha 14, Praha 20, Praha – Slivenec, Praha – Suchdol, Praha – Zbraslav, Pržno, Příbor, Příbram, Rumburk, Říčany, Sadská, Semily, Slaný, Starý Plzenec, Stříbro, Třanovice, Třebíč, Trutnov, Turnov, Ústí nad Labem, Vrbno pod Pradědem, Zbuzany, Znojmo, Zlín, Žďár nad Sázavou)

Detailněji se zaměřuji na Prahu 3, Český Krumlov a Brno. Prahu 3 jsem rozpracovala z toho důvodu, že již několik let využívají participativní rozpočet, ale zatím není jasné, jak tento nástroj budou využívat nadále. Na modelu Českého Krumlova je možné vysvětlit, jak může obec rozdělit alokovanou částku mezi své městské části. Je zde zajímavá finanční motivace pro hlasující občany. Dále jsem se rozhodla podrobněji popsat zkušenosti s participativním nástrojem v Brně. Brno bylo první statutární město, které využilo participativní rozpočet na celoměstské úrovni. Díky přehledným a transparentním internetovým stránkám mohu podrobněji popsat proces PR i samotnou realizaci návrhů. Dále je zpracovaná Ostrava – Jih, kde je vidět na realizovaných projektech z roku 2016 a 2017 rozdíl mezi navrženými náklady, náklady po kontrole a realizačními náklady.

² Údaje k 1. lednu 2018, Malý lexikon obcí ČR. czso.cz

Ukazatele

Pro výzkumnou část práce jsem zvolila následující ukazatele. Pro porovnání objemu participativního rozpočtu a celkového rozpočtu jsem jako hlavní ukazatel využila poměr plánované částky vyhrazené na participativní rozpočet a schválený rozpočet na rok, ve kterém se budou vítězné projekty realizovat. Tento ukazatel jsem vybrala, protože vyhrazená částka na participativní rozpočet se může lišit od částky realizační, stejně tak schválený rozpočet se může lišit od skutečného.

Dalším zvoleným ukazatelem bude podíl alokované částky k počtu obyvatel dané obce. Tento ukazatel vypovídá, jaká část z participativního rozpočtu připadá na jednoho obyvatele. K tomu využiji dat z Českého statistického úřadu aktuální k 1. lednu 2018 a částku na PR v letech 2017-2018.

Pro ověření třetí hypotézy sestavím graf počtu obcí, které využívají participativní rozpočet v daných letech. Tento graf bude sestaven ze zjištěných údajů.

Podílem počtu obyvatel obcí, které využívají participativní rozpočet a celkového počtu obyvatel České republiky zjistím, kolik obyvatel České republiky má možnost přímo rozhodovat o poměrné částce z veřejných financí. Výsledky budou pro rok 2018 a budou porovnány s rokem 2017.

Dále zpracuji přehled o využívání participativního rozpočtu dle krajů. Z tabulek bude patrné, zda obce navyšují alokovanou částku a jakou část tvoří participující obce v kraji.

Zdroje dat

Pro základní charakteristiku obcí jsou využity údaje z Českého statistického úřadu, konkrétně z Malého lexikonu obcí. Data jsou aktuální k 1. lednu 2018.

Pro zjištění obcí, které participativní rozpočet již nevyužívají, využiji internetové stránky neziskových organizací a občanských sdružení, se kterými obce spolupracovaly na procesu participativního rozpočtu.

Analýzou internetových stránek projektů PR zjistím, jakou částku obce vyčleňují pro konkrétní rok na participativní rozpočet. Na těchto stránkách jsou, zpravidla, uvedeny i statistiky o hlasujících. Dalším zdrojem pro mou práci jsou internetové stránky obcí, kde je uveden schválený rozpočet. Při částečných (chybějících) údajích byl kontaktován starosta nebo koordinátor, který má projekt PR v dané obci na starosti.

Výsledkem komparace metod participativního rozpočtu obcí bude optimální model participativního rozpočtu pro obce České republiky.

Hypotézy

V literárním přehledu práce je definován rozpočet a rozpočtový proces obce. Stanovené hypotézy vycházejí z teoretických znalostí a předpokladů.

Základní hypotéza vychází z předpokladu, že participativní rozpočet je inovativní nástroj veřejných financí, který umožňuje občanům dané obce podílet se zejména na alokaci veřejných výdajů, a tím zvyšovat kvalitu života v obci. Základní hypotéza zní: *Participativní rozpočet je přínosem z hlediska efektivnosti alokace zdrojů.*

Stanovení druhé hypotézy vychází z předpokladu, že implementace participativního rozpočtu je nákladný proces. Hypotéza je tedy: *Participativní rozpočtování je nákladný proces z toho důvodu, že není jednotně nastaven.*

Třetí hypotéza vychází z předpokladu, že vedení obcí se snaží přimět občany ke komunikaci s úřady, a tím pozitivně stimulovat občanskou odpovědnost a informovanost. Hypotéza zní: *Stále více obcí v ČR se snaží zapojit do participativního rozpočtování.*

4. VÝSLEDKOVÁ ČÁST

Ve výsledkové části se práce zabývá organizacemi, které se podílí na procesu PR rozpočtu v obcích České republiky. Jedná se zejména o neziskovou organizaci Agora CE a občanské sdružení Alternativa Zdola. Následuje empirický přehled využívání participativního rozpočtu obcí v České republice. U každé obce je základní charakteristika procesu PR. Tato část je limitována dostupnými daty. Práce se zaměřuje na hledání společných znaků například v podobě velikosti alokované částky a časování. Obce jsou rozděleny podle krajů. Dále jsou zjištěné údaje zpracovány dle základních ukazatelů a vzájemně porovnány.

V závěru výsledkové části je shrnutí kapitoly a model optimálního procesu participativního rozpočtu pro obce České republiky, který vychází ze zjištěných dat.

4.1. Organizace zabývající se PR

Agora CE

Je česká nezisková organizace založená roku 2007 jako nástupnická organizace Agora Central Europe. Hlavní cíle jsou upevňování demokratických principů, zkvalitňování politické kultury a zvyšování komunikace mezi občany a radnicemi. Činnosti v oblasti participativního rozpočtu jsou zejména poradenství a hodnocení procesu. Agora CE spolupracuje s desítky měst, pořádá konference.

Alternativa Zdola

Je organizace, která podporuje spoluúčast občanů na politickém a ekonomickém životě. Snaží se hledat po celém světě modely a metody, které vedou k podpoře lokálních ekonomik. Provozuje web participativnirozpocet.cz, kde jsou uvedeny odkazy na případové studie zahraničních měst. V této oblasti pomáhá obcím s implementací.

Demokracie 2.1 (D21)

Organizace D21 zajišťuje v rámci PR zejména hlasování, a to pomocí Jedličkovy metody. Tato metoda je unikátní v tom, že hlasující mají kladné i záporné hlasy. Hlasující mohou mít např. 3 kladné hlasy a 1 záporný, přičemž záporný hlas nemusí využít vůbec, stejně tak nemusí využít veškeré kladné hlasy. Mohou hlasovat pro více variant a tím jsou ukázány skutečné preference. Výsledky hlasování je možné vidět ihned po skončení hlasování, jelikož probíhá online. Dále provádí statistiky o hlasujících, které hodnotí jaká věková kategorie, jaké pohlaví nebo jaké vzdělání bylo mezi respondenty nejvíce zastoupené. Tato metoda je využívána v participativním rozpočtu města New York.

Zdravá města, obce, regiony České republiky

Je mezinárodní projekt pod patronací OSN-WHO, jejímž cílem je i mj. zlepšení komunikace mezi občany a vedením obcí. Pro svá města poskytují následující služby: podporu pro udržitelný rozvoj, vzdělávání, inovativní přístup, medializaci, participaci, zkvalitnění a zefektivnění úřadu, online nástroje, finanční a projektovou podporu. Mezi členy patří tyto obce, které využívají participativní rozpočet: Brandýs nad Labem – Stará Boleslav, Brno, Hlučín, Krhová, Krnov, Litoměřice, Nový Jičín, Opava, Orlová, Ostrava, Praha 8, Praha 10, Praha 20, Praha – Slivenec, Třebíč, Ústí nad Labem, Znojmo.

Problematikou participativního rozpočtu a přímé demokracie se zabývají i světové organizace jako jsou: Světová banka, Evropská Unie, Organizace spojených národů.

4.2. Participativní rozpočty v obcích České republiky

Participativní rozpočty jsou v České republice implementovány již od roku 2012. Nejvíce se počet obcí navýšil v letech 2017 a 2018. Tato subkapitola se zabývá základními procesy participativního rozpočtu v obcích ČR a stručným definováním jednotlivých kroků. Dále je zde graficky zpracováno, kolik obcí v jednotlivých letech využívají participativní rozpočet. Následuje empirický přehled o využívání participativního rozpočtu v obcích České republiky.

Proces PR v obcích ČR má 8 základních fází.

1. Schválení alokované částky, sestavení pravidel pro daný ročník
2. Vyhlášení PR
3. Sběr návrhů
4. Evaluace
5. Veřejná setkání
6. Hlasování
7. Vyhlášení vítězných projektů
8. Realizace

Nejprve musí vedení obce vymezit a schválit alokovanou částku pro daný rok. Obec sestavuje pravidla, kde uvádí alokovanou částku a podmínky čerpání. Mezi nejzákladnější pravidla patří, že projekt musí být realizován na pozemcích a majetku dané obce, projekt musí být ve veřejném zájmu, návrh může podat občan dané obce.

Vyhlášení PR probíhá nejčastěji ve vyhlášce obce, na internetových stránkách obce a v místních denících.

Podání návrhu se řídí pravidly konkrétní obce, nejčastěji zde musí být identifikace osoby (návrh nesmí být podán anonymně), pozemek musí být ve vlastnictví obce, popis stávajícího stavu a návrh na zlepšení, fotodokumentace stávajícího stavu, finanční náročnost projektu. Návrhy se podávají převážně online a vedení obce následně provádí kontrolu, zda je návrh realizovatelný. Typické pro městské části v Praze je podávání návrhů do dvou kategorií malé projekty a velké projekty. Ve většině obcí mohou podávat návrhy obyvatelé již od 15 let věku.

Evaluace je v kompetenci příslušného úřadu. Probíhá kontrola, zda projekt vyhovuje stanoveným pravidlům pro daný ročník participativního rozpočtu a zda je projekt realizovatelný.

Veřejná setkání jsou důležitou fází v celém procesu PR. Dochází zde k setkávání zastupitelstva obce s občany, kteří mají možnost představit svůj návrh veřejnosti. Veřejná setkání jsou klíčem ke zlepšení komunikace mezi občany a vedením obce. Mohou spolu debatovat o lokálních problémech a nacházet společně řešení.

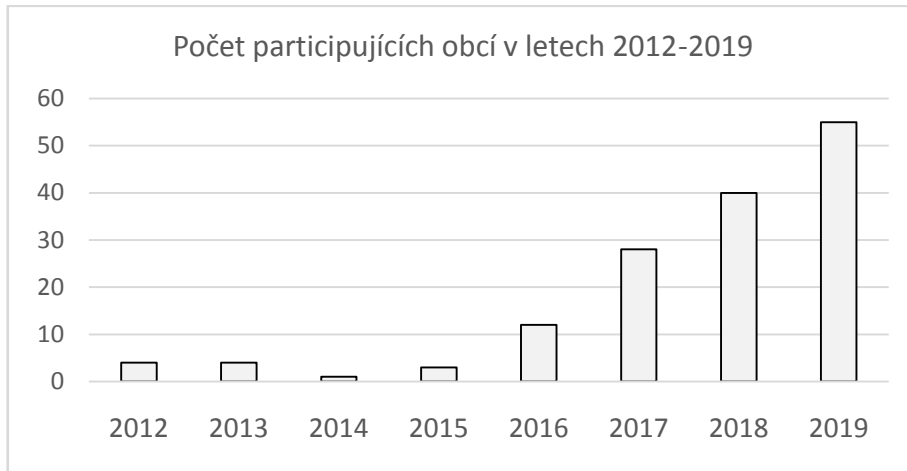
Hlasování probíhá převážně na speciálně vytvořených webových stránkách nebo aplikacích. Pro identifikaci osoby je nutné zadat mobilní číslo. Při hlasování se můžeme setkat s kladnými i zápornými hlasy, tedy občané mohou hlasovat pro návrh, ale i proti konkrétnímu návrhu. Záporné hlasy mohou být zpravidla přiřazeny až po vyčerpání kladných. Po ukončení hlasování jsou vítězné projekty uveřejněny a obec začíná s realizací.

Obce ČR využívající PR

Jedny z prvních obcí, které se snažily implementovat participativní rozpočet, byly obce Nelahozeves, Příbor, Pržno a Třanovice v letech 2012 – 2014. Obyvatelé těchto obcí měli mít možnost hlasovat o přerozdělení vybrané částky pro neziskové organizace. Tento projekt byl nazván Rozpočet pro všechny a měl být realizován za podpory sdružení KohoVolit.eu a Fórum 50 % s finanční podporou Nadačního fondu Hyundai. V roce 2014 implementovala, jako první, městská část Praha 7 participativní rozpočet. V následujících letech se počet obcí, které využívají/li participativní rozpočet zvýšil. V roce 2017 byl počet obcí využívající participativní rozpočet bylo 28, následující rok se počet obcí zvýšil. Po komunálních volbách koncem roku 2018 se do

participativního rozpočtu zapojila řada dalších obcí, jak je patrné z grafu. Vývoj počtu obcí za jednotlivé roky můžeme vidět na Grafu č. 1 Vývoj počtu obcí využívající PR.

Graf č. 1: Vývoj počtu obcí využívající PR v jednotlivých letech

Zdroj: Vlastní zpracování dle zjištěných výsledků

V České republice stále více obcí implementuje nový nástroj veřejných financí, participativní rozpočet. Z obrázku č. 8 Mapa obcí ČR, které mají zkušenosti s PR je patrné, že nejvíce zkušeností s participativním rozpočtem mají v kraji Hlavní město Praha a Moravskoslezském kraji. V Karlovarském, Olomouckém a Pardubickém kraji využívá participativní rozpočet vždy jen jedna obec. V Královéhradeckém kraji se mi nepodařilo dohledat obce, které by nový finanční nástroj využívaly.

Obrázek 8: Mapa obcí ČR, které mají zkušenosti s PR

Zdroj: Vlastní zpracování dle zjištěných výsledků

HLAVNÍ MĚSTO PRAHA

V kraji Hlavní město Praha žije 1 294 513 obyvatel. Hlavní město Praha má 57 městských částí. Z toho participativního rozpočtování využívají následující městské části: Praha 3, Praha 5, Praha 6, Praha 7, Praha 8, Praha 10, Praha 11, Praha 14, Praha 20, Praha-Slivenec, Praha-Suchdol, Praha-Zbraslav.

Vedení hlavního města v roce 2016 schválilo podporu a vymezilo z celoměstského rozpočtu částku ve výši 50 mil. Kč na projekty zvolené při participativním rozpočtování. Městská část tak mohla získat až 50 % z částky, kterou vymezila na PR (nejvýše 5 mil. Kč).

V Praze začali participativní rozpočet využívat z několika důvodů

- Byl to bod ve volebním programu
- Neziskové organizace nabídly pomoc a zkušenosti s implementací PR, tato činnost byla podpořena IVF a Norskými granty

Několik hlavních problémů v Praze

- Podpora na úrovni města (finanční, koordinační a řízení procesů)
- Neššíří myšlenku PR mezi občany v dostatečné míře
- Málo poradenství
- Nepřehlednost

Hlavními problémy s implementací PR v Praze se zabývá Vojtěch Černý (Agora CE) v případové studii Prague Participatory budget.

Praha 3, Praha 3 – Participativní rozpočet

V městské části Praha 3 žije 74 559 obyvatel, z toho 9 985 obyvatel ve věku 0-14, 13 137 obyvatel ve věku 65 a více. Participativní rozpočet zavedli v roce 2016 za podpory neziskové organizace Agora CE.

Časování: podání návrhu (březen), kontrola návrhů (duben), veřejná setkání (duben-květen), hlasování (květen), realizace (ve stejném roce, kdy je realizován PR, případně další rok).

Pro podání návrhu je stanovena hranice 15 let, projekt musí mít podporu 15 podpisů v podpisovém archu. Hlasování probíhalo převážně online. Identifikace občanů probíhala přes unikátní SMS kódy. K hlasování je možné využít pozitivní i negativní hlasy.

V roce 2016 vyčlenila městská část Praha 3 částku 2 miliony korun, na jeden projekt bylo možné čerpat až 300 tis. Kč včetně DPH. Hlasování se zúčastnilo 2 288 obyvatel, to představuje 3,07 % z celkového počtu. Nejpočetnější skupinu tvořili obyvatelé ve věku 35-44 let (31 %), nejčastěji se vzděláním vysokoškolským nebo středním s maturitou (celkem 71 %). Participativní rozpočet zde byl organizován v rámci pracovních činností úředníků. V roce 2017 vyčlenila městská část částku 2 miliony korun, na jeden projekt bylo možné získat až 300 tis. Kč včetně DPH. Hlasování se zúčastnilo 1 182 obyvatel, nejčastěji ve věku 25-44 let, s vysokoškolským vzděláním (47 %) se středním s maturitou (40 %), bydlící převážně na Žižkově (48 %).

V roce 2018 městská část Praha 3 opět vyčlenila částku 2 milionu korun, na jeden projekt bylo možné čerpat až 500 tis. Kč včetně DPH. Z podaných 17 návrhů vyhověly pravidlům pouze 2 návrhy, které se budou realizovat. Hlasování neprobíhalo. Neproinvestované peníze MČ nechá v rozpočtu MČ, případně převede na participativní rozpočet pro další ročník.

Propagace probíhala na sociálních sítích městské části, v radničních novinách, na internetových stránkách obce, náklady na propagaci byly zejména na tištěné letáky, plakáty a pronájem kulturního centra (5 100 Kč) v roce 2016. V roce 2017 bylo představování návrhu v rámci Pivobraní na Parukářce, tudíž MČ Praze 3 nevznikly náklady na pronájem prostor. Zpětnou vazbu na PR neprovádí.

Nové vedení městské části Prahy 3 i nadále počítá s participativním rozpočtem, zatím ale neví, jakou formou ho budou realizovat. (vyjádření koordinátorky pro PR)

V tabulce č. 3 znázorňuje, které návrhy byly občany odhlasovány k realizaci a předpokládaný rozpočet na jejich realizaci. Některé projekty, jak je patrné z tabulky, nemohou být realizovány. V roce 2016 to byly dva projekty. Rekonstrukce prostor Mamma HELP a zřízení keramické dílny – tento projekt se nerealizoval z důvodu, že městská část Praha 3 nedostala souhlas od společenství vlastníků k rekonstrukci. Zahrada v ulicích – městská část nedostala souhlas k instalování laviček od odboru památkové péče. V roce 2017 se nemohly realizovat tři projekty, skate park Pražačka, rekonstrukce toalet a umývárny chráněné keramické dílny, dovybavení dětského hřiště Horní Stromka.

Tabulka 5: Projekty městské části Praha 3 v letech 2016 – 2017

Projekty městské části Praha 3 v letech 2016-2017	Rozpočet v tis. Kč
Realizované projekty 2016	
Rekonstrukce prostor organizace pro lidi se zdravotním postižením	221
Pouliční záhonky, Rekonstrukce sociálního zařízení ve skautské klubovně	130
Vytvoření studijní zahrady v areálu MŠ a ZŠ Jarov	300
Rozšíření dětského hřiště Na Vrcholu 2	300
Dětské hřiště Horní Stromka	300
Zastřešení pramene nad Krejčárkem	50
Podpořené, ale nerealizované návrhy	
Rekonstrukce prostor Mamma HELP a zřízení keramické dílny	294
Zahrada v ulicích	300

Realizované projekty v roce 2017	
Pouliční záhonky	150
Multimediální učebna pro výuku AJ	300
Zlepšení bezpečnostní situace u ZŠ Jeseniova	300
Dovybavení dětského hřiště na jižním svahu parku Parukářka	300
Schválené, ale nerealizované projekty	
Skate park Pražačka	300
Dovybavení dětského hřiště Horní Stromka	300
Rekonstrukce toalet a umývárny chráněné keramické dílny	300

Zdroj: Vlastní zpracování dle PR Praha 3

Praha 5, Participativní rozpočet Prahy 5

V městské části Praha 5 žije 85 276 obyvatel, z toho 13 278 ve věku 0-14let, 14 211 ve věku 65 a více. V prvním roce vyčlenila městská část 5 milionu korun pro participativní rozpočet, přičemž na jeden projekt bylo možné získat až 3 mil. Kč včetně DPH. Projekt musí být podpořen dalšími minimálně 5 navrhovateli. Pro navrhovatele projektu stanovili hranici 18 let. Hlasování se zúčastnilo 571 obyvatel, převážně ženského pohlaví. Nejvíce zastoupená věková kategorie byla 19-50 let (celkem 80,8 %).

V roce 2018 připravila městská část Praha 5 částku 10 milionu korun. Hlasujících bylo 1 996 obyvatel, převážně vysokoškolského vzdělání (67,1 %). Do hlasování se zapojilo 6,8 % seniorů.

Pro rok 2019 vymezila radnice částku 15 milionu korun, na jeden projekt je možné získat až 3 miliony Kč vč. DPH.

Časování: předkládání návrhů (únor-duben), veřejná setkání (březen), kontrola projektu (květen – srpen), hlasování (září), realizace (2019, 2020)

Praha 6, Nápad pro šestku

Pilotní ročník participativního rozpočtu byl spuštěn v roce 2017. Kdy městská část vyhradila 5 mil. Kč. Do prvního hlasování se zapojilo 2 949 obyvatel, z celkového počtu 104 356. Nejčastěji ve věku 31 – 45 let (73 %), ženského pohlaví (61 %). Ve druhém ročníku 2018 opět vymezili částku 5 mil. Kč. Do hlasování se zapojilo 3 250 obyvatel, nejčastěji ve věku 30 -39 let (32 %). Při dotazování 98 % respondentů uvedlo, že by si přáli PR i v dalším roce.

Časování: sběr návrhů (leden-březen), kontrola (březen-srpen), veřejná setkání (leden-září), hlasování (říjen), realizace (následující rok)

Praha 7

Využívání participativního rozpočtu vyzkoušela jako jedna z prvních městská část Praha 7 v roce 2014. Vedení městské části vyčlenilo částku 1 milion korun. Hlasování se zúčastnilo 62 obyvatel. Vítězný projekt nebyl realizován. Vedení městské části Praha 7 se po neúspěšné realizaci PR rozhodlo, že umožní zapojit žáky základních škol do rozhodování o přidělené částce 50 tisíc korun.

Praha 8, Moje osmička

První ročník participativního rozpočtu byl v roce 2016, kdy občané mohli rozhodovat, které projekty má MČ Praha 8 realizovat. V následujících ročnících již občané mohli sami navrhovat projekty k hlasování. Projekty je možné podávat do dvou kategorií malé projekty (100 – 500 tis. Kč včetně DPH) a velké projekty (500 001 – 2 miliony Kč včetně DPH). Na malé projekty budou vyhrazeny 2 mil. a na velké projekty 8 mil. Minimální hranice pro podání návrhu je 15 let a je potřeba doložit souhlas minimálně 5 podporovatelů. MA21 je poradním orgánem. Komise připomínkuje pravidla, navrhuje místa pro setkání s občany a podílí se na nich organizačně, vyhodnocuje předchozí ročník. Průběžně je informována o podaných návrzích a jejich hodnocení. Pro rok 2019 nejsou, prozatím, k dispozici bližší informace, lze předpokládat, že alokovaná částka bude opět 10 mil. V roce 2017 vyčlenila městská část 10 mil. korun, hlasovalo 3 766 obyvatel z 105 145 obyvatel. V roce 2018 vyčlenila městská část 10 mil Kč. Hlasování se zúčastnilo 2 413 obyvatel převážně Většina (1 233 obyvatel) byla ženského pohlaví, nejčastěji ve věku 26-45 let.

Časování 2018: schválení pravidel participativního rozpočtu (březen), veřejné představení pravidel (duben), vyhlášení 2. ročníku PPR Moje Osmička (duben), návrhů

(duben – červen), kontrola (červenec – srpen), veřejná setkání (září – říjen), hlasování (listopad), realizace (2019)

Praha 10, Moje stopa

V pilotním ročníku v roce 2015/2016 se hlasování účastnilo celkem 5 024 obyvatel, z celkového počtu 109 790, kteří měli možnost rozhodnout o částce 5 milionu korun. Projekty jsou členěny do dvou kategorií: malé projekty (s předkládanými náklady 50 – 500 tis. Kč včetně DPH) a velké projekty (s předkládanými náklady 500 tis. – 1 milion Kč včetně DPH). Návrh může předkládat osoba starší 15 let.

Ve druhém ročníku participativního rozpočtu mohli občané Prahy 10 opět hlasovat o alokaci částky 5 milionu korun. Hlasování se účastnilo 4 586 obyvatel, s vysokoškolským vzděláním (34,5 %), se středoškolským vzděláním (27 %). Nejpočetnější věková kategorie 31-40 let (35,6 %).

Ve třetím ročníku mohli v projektu Moje stopa občané rozhodnout o částce 5 milionu korun. Hlasování se zúčastnilo 2 195 obyvatel, nejčastěji vysokoškolským vzděláním (36,3 %), se středoškolským vzděláním (26,6 %). Nejpočetnější věková kategorie 31-40 let (36,1 %).

Ve čtvrtém ročníku opět mohli obyvatelé hlasovat o částce 5 milionu korun. Hlasování se zúčastnilo 2 561 obyvatel.

Časování 2018/2019: sběr návrhů (září-říjen 2018), veřejná setkání (září 2018), kontrola (říjen-leden 2019), prezentace návrhů (leden-únor 2019), hlasování (březen 2019), zveřejnění výsledků (březen 2019), realizace (od dubna 2019)

Praha 11, Spolu za lepší 11

Městská část Praha 11 spustila projekt participativního rozpočtu v roce 2018, občané měli možnost rozhodnout o částce 4,8 mil Kč. Hlasování se účastnilo 839 hlasujících z celkového počtu 77 600 obyvatel. Pro rok 2019 vymezili částku 6 milionu Kč na participativní rozpočet.

Navrhovatelem může být osoba starší 15 let, garantem může být osoba starší 18 let, žijící na Praze 11. Navrhovatel může podat maximálně 3 projekty. Garant může podpořit pouze 3 návrhy, zastupuje navrhovatele v době nepřítomnosti. Pro rok 2019 lze podat návrhy do dvou kategorií malé projekty (50 - 200 tis. Kč včetně DPH) a velké projekty (200 tis. – 1 mil. Kč vč. DPH).

Na malé projekty jsou vyhrazeny 2 miliony korun a na velké projekty zbývající 4 miliony. Občané mají k dispozici kladné a záporné hlasy v poměru 2:1.

Časování 2018: veřejná setkání (únor, květen), sběr návrhu (únor-březen), kontrola (únor-květen), kampaně navrhovatelů (květen-červen), hlasování (červen), zveřejnění výsledků (červenec), realizace

Praha 14, Čtrnáctka podle vás

Městská část Praha 14 zahájila participativní rozpočet v roce 2018, kdy vyčlenila částku 5 milionu korun. Do hlasování se zapojilo 1 260 hlasujících z celkového počtu 47 051 obyvatel. Pro rok 2019 opět vedení městské části vyhradilo 5 milionu korun.

Podání návrhu je možno do dvou kategorií: malé projekty (10 – 200 tis. Kč včetně DPH) a velké projekty (200 tis. – 2 mil Kč včetně DPH). Na malé projekty je vymezen 1 mil. Kč včetně DPH. V rozpočtu návrhu musí být zahrnuty náklady na udržitelnost projektu po dobu 4 let. Navrhovatelem projektu musí být osoba starší 15 let a jeho návrh musí být podpořen v případě malých projektů 3 garanty, v případě velkých projektů 4 garanty, kteří se budou podílet na propagaci návrhu. Garantem může být osoba bydlící na Praze 14 starší 15 let. Hlasování je možné udělit pozitivní i negativní hlasy, autorizace při hlasování probíhá přes SMS.

Časování: sběr návrhu (květen-červenec), kontrola návrhu (červenec-září), hlasování, realizace do 2021

Praha 20 - Horní Počernice, Investice na přání

Městská část Praha 20 zahájila projekt Investice na přání v roce 2017. Pro participativní rozpočet vymeziła částku 1 milion Kč. Zavedení bylo součástí projektu Zdravá města. Hlasování se zúčastnilo 76 obyvatel z celkového počtu 15 360. Nejpočetněji zastoupená věková kategorie byla 19- 42 let (63,2 %). Vzdělání vysokoškolské bylo zastoupeno (48,7 %), středoškolské s maturitou (36,8 %). Pro rok 2018 vyhradili částku 1 mil Kč, projekt by měl být v rozmezí 40 – 800 tis. Kč. Při hlasování bylo možné rozdat 2 kladné a 1 záporný has. Do hlasování se zapojilo 56 obyvatel, nejvíce ve věku 19 – 42 let (67,3 %). Projekt může navrhnout osoba mladší 18 let v případě, kdy garantem bude osoba starší 18 let s trvalým bydlištěm v městské části Praha 20. Navrhovatel musí doložit podporu v podobě 30 podpisů.

Časování: podání návrhu (březen-květen), kontrola návrhu (červen), hlasování (červen-červenec), realizace (srpen-prosinec)

Praha – Kolovraty

V městské části Praha – Kolovraty zahájili pilotní projekt participativního rozpočtu v roce 2017. Vedení městské části vyhradilo částku 300 tis., hlasování se zúčastnilo 10,59 % z celkového počtu 3 785 obyvatel. Ve druhém a třetím ročníku vyhradili částku 500 tis. korun, na jeden projekt bylo možné získat minimálně 30 tis. Kč. V roce 2018 se do hlasování zapojilo 720 obyvatel.

Praha – Slivenec, Participativní rozpočet - Slivenec

Pro pilotní projekt participativního rozpočtu v roce 2017 vedení městské části vymezilo 600 tis. Kč. Na projektu spolupracovali s neziskovou organizací Agora CE, tato spolupráce stála 24 200,- Kč. Hlasování se zúčastnilo 155 obyvatel z celkového počtu 3 630 obyvatel. V následujícím roce bylo na participativní rozpočet vyhrazeno 600 tis. Kč, kde se hlasování účastnilo 263 obyvatel. Pro rok 2019 vyhradilo vedení městské části na participativní rozpočet 600 tis. Kč, částka na realizaci jednoho projektu nesmí přesáhnout 150 tis. Kč a následné náklady na udržitelnost nesmí přesáhnout 30 % z částky na realizaci. Projekt musí být podpořen minimálně 10 občany.

Časování 2019: podání návrhu (leden-únor), veřejná setkání (únor, březen), kontrola projektů (únor), hlasování (duben), realizace (květen-prosinec)

Praha – Suchdol, Žijeme zde spolu – náš rozpočet

V městské části Praha – Suchdol žije 7 151 obyvatel. První participativní rozpočet zde byl uveden v roce 2017, kdy byla vyhrazena částka 360 tis. Kč. Na jeden projekt bylo možné získat až 120 tis. Kč. Do hlasování se zapojila 463 občanů. Pro rok 2018 vyhradilo vedení městské části celkem 450 tis. Kč, kdy na jeden projekt bylo možné čerpat až 150 tis. Kč. Hlasování zde probíhalo vhozením hlasovacího lístku do hlasovací urny. Hlasovat mohli obyvatelé, kteří v poslední den hlasování dovršili 15 let a mohli hlasovat pouze pro 3 projekty. Pro rok 2019 částka i proces PR obdobný jako v roce 2018.

Časování 2019: schválení PR (červen 2018), konzultace (listopad, prosinec), sběr návrhu (prosinec), kontrola (do března 2019), uveřejnění návrhů (březen 2019), hlasování (duben-květen), realizace

Praha – Zbraslav, Společně pro Zbraslav, 100pro Zbraslav

V městské části Praha Zbraslav žije 9 930 obyvatel. První projekt participativního rozpočtování zde byl zahájen již v roce 2015/2016. Vedení městské části rozhodlo o vyhrazení částky 600 tis. Kč. V roce 2017 částku navýšili na 1 mil. Kč. Do hlasování se zapojilo 1 556 obyvatel převážně ve věku 31 – 50 let (53,4 %), ženské pohlaví bylo zastoupeno 56,1 %. Pro rok 2018 byla vymezena částka 1 mil. Kč. Do hlasování se zapojilo 762 hlasujících, nejčastěji ve věku 31 – 50 let, a to 495 obyvatel, převážně ženského pohlaví (61 %). PR pro rok 2019 je fázi přípravy.

STŘEDOČESKÝ KRAJ

Počet obcí: **1144**, počet obyvatel: **1 352 795**, participující obce: **11** (*Dobřejšovice, Chýně, Mnichovice, Říčany, Sadská, Příbram, Slaný, Kladno, Brandýs nad Labem - Stará Boleslav, Husinec – Řež, Mníšek pod Brdy, Zbuzany*)

Dobřejšovice, Můj otisk v Dobřejškách

Pilotní projekt participativního rozpočtu spustili v roce 2016, kdy vedení města vymežilo částku 250 tis. Kč. Občané zde rozhodli o vybudování venkovního fitness, gril ve skále a tištěný kalendář. Pro nedostatek zájmu obyvatel byl projekt Můj otisk v Dobřejškách pozastaven.

Sadská, paro – Sadská

V obci Sadská zahájili participativní rozpočet v roce 2017, kdy vyčlenili částku 220 tis. Kč, náklady na jeden projekt nesměli přesáhnout 50 % z alokované částky. Pro rok 2018 byla alokovaná částka ve stejné výši jako v roce předešlém. Podat návrh zde můžou občané starší 16 let, musí mít podporu v podobě dvou garantů starších 18 let.

Časování 2017: informační kampaň (leden-únor), sběr návrhů (únor-březen), kontrola (březen-květen), prezentace finálních návrhů (květen), hlasování (červen), vyhodnocení (červenec), realizace (červenec-prosinec)

Říčany, Překvapte Říčany

O prvním ročníku „péběčka“ zde bylo rozhodnuto v létě roku 2016. Participativní rozpočet zde byl spuštěn v roce 2017, kdy vedení obce vyhradilo částku 5 mil. Kč. I v následujícím druhém a třetím ročníku se jednalo o částce 5 mil. Kč. Prvního hlasování se zúčastnilo 1 022 občanů z celkového počtu 15 448 obyvatel. Kdy občané mohli hlasovat pro malé (do 500 tis. Kč) a velké projekty (500 tis. – 2 mil. Kč). Pro malé projekty je vyhrazena částka 1 mil Kč a pro velké projekty 4 mil. Kč. Ve druhém

ročníku se počet hlasujících snížil na 730. Navrhovatelem zde může být občan starší 15 let a může podat až 3 návrhy.

Časování 2019: informační kampaň (prosinec 2018), sběr návrhů (prosinec 2018-leden 2019), veřejná setkání (leden), kontrola (únor-duben), kampaň navrhovatelů (květen), hlasování (červen), realizace (červenec-prosinec)

Chýně

V roce 2017 v obci Chýně vymezili na participativní rozpočet 300 tis. Kč. Do hlasování o projektech se zapojilo 245 obyvatel z celkového počtu 2 963. Pro rok 2018 je alokovaná částka ve stejné výši, tedy 300 tis. Kč.

Mníšek pod Brdy, Nápad pro Mníšek

V prvním ročníku participativního rozpočtu vedení obce vyhradilo na participativní rozpočet částku 350 tis. Kč. Pro velký zájem ze stran občanů se vedení obce rozhodlo v dalším ročníku vyčlenit dvojnásobnou částku tedy 700 tis. Kč. Do hlasování zapojilo 688 občanů z celkového počtu 5 712 obyvatel. Nejvíce se do hlasování zapojili občané ve věku 30-39 let (60,4 %), nejpočetněji zde bylo zastoupeno vysokoškolské vzdělání (68,6 %).

Časování: veřejná setkání (květen), sběr návrhů (květen-červen), kontrola (červenec-srpen), prezentace návrhů (září), hlasování (září-říjen), realizace

Brandýs nad Labem – Stará Boleslav, PRima nápad

Vedení města zde vymezilo částku 2 mil. korun na participativní rozpočet. Maximální částka na jeden projekt je stanovena na 500 tis. Kč vč. DPH. V dubnu 2019 bude pořádáno Veřejné informativní setkání, které umožní občanům lépe pochopit proces participativního rozpočtu. Návrh zde může podat občan starší 15 let, v případě, že je občan mladší 15 let musí mít návrh podpořen garantem. Garantem může být občan starší 18 let. Maximální počet návrhů od jednoho předkladatele je 3. Projekt může být realizován, pokud je majetkem obcí Brandýs nad Labem, Stará Boleslav, Popovice.

Časování: vyhrazení částky na PR (únor), sběr návrhů (březen-duben), kontrola (květen), veřejná setkání (červen), hlasování (září), realizace (od října)

Husinec – Řež

Obec Husinec – Řež má 1 460 obyvatel. Pro první ročník participativního rozpočtu vymezilo vedení obce částku 100 tisíc. Předkladatelem návrhu může být osoba od 16 let věku, při podání návrhu musí být projekt podpořen dalšími 4 osobami staršími 16 let.

Hlasování se mohou zúčastnit občané, kteří jsou řádně zaregistrováni v aplikaci Mobilní rozhlas.

Časování: veřejné informační setkání (leden), příprava projektů a sběr návrhů (únor-květen), prezentace projektů (červen), hlasování (červen), realizace (červenec-prosinec)

Příbram, Společně pro Příbram

V Příbrami žije 32 867 obyvatel. Pilotní projekt participativního rozpočtu zde byl realizován v roce 2018, kdy obec Příbram vymezila ze svého rozpočtu částku 1 mil. korun. Hlasování se zúčastnilo 2 498 občanů, z toho převážná část (47,2 %) ženského pohlaví. Vedení město umožnilo občanům hlasovat, zda chtějí participativní rozpočtování realizovat i následující rok. Pro další ročník bylo 79,7 % hlasujících, vedení města vyhradilo na rok 2019 opět částku 1 mil. korun.

Slaný, Participativní rozpočet Slaný, Milion pro občany Slaného

V obci Slaný ve všech třech ročnících participativního rozpočtu (2017, 2018 i 2019) vyhradili z rozpočtu částku 1 mil. Kč na projekty, které si zvolí sami obyvatelé.

Časování: podání návrhů (únor-březen), kontrola (březen), veřejná setkání (duben), hlasování (květen-červen), realizace (červen-prosinec)

Kladno

V pilotním projektu participativního rozpočtu vyčlenili 5 milionu korun. Vedení města se chce zaměřit na tři hlavní oblasti: investiční akce ve veřejném prostoru do 500 tisíc, dále investiční akce do budov sloužících široké veřejnosti do jednoho milionu korun a komunitní neinvestiční akce pro setkávání v dané lokalitě. Vyhlášení participativního rozpočtu proběhne v dubnu 2019. Město Kladno plánuje participativní rozpočet i v roce 2020.

Mnichovice, PRo Mnichovice

Obec Mnichovice zavedla participativní rozpočet v roce 2016/2017, kdy vyčlenili 600tis. z rozpočtu. Hlasování se zúčastnilo 402 obyvatel z celkového počtu 3 773. Ve druhém ročníku bylo opět vyčleněno 600 tis a do hlasování se zapojilo 426 obyvatel. Pro rok 2018 byla opět vymezena částka 600 tis. Kč, hlasování se zúčastnilo 511 občanů z celkového počtu 3 773. Na jeden projekt může být rozpočet až 300 tis. Kč včetně DPH.

Zbuzany

V roce 2018 spustili projekt participativního rozpočtu, kde obyvatelé mohli hlasovat o alokování částky 200 tis. Kč. Do hlasování se zapojilo 47 obyvatel z celkového počtu 1 276. Jelikož se do hlasování zapojilo méně než 5 % z celkového počtu obyvatel, vedení obce se rozhodlo projekty, prozatím, nerealizovat. Pouze je vzali na vědomí.

JIHOČESKÝ KRAJ

Počet obcí: **624**, počet obyvatel: **640 196**, participující obce: **2** (*Český Krumlov, Písek*)

Český Krumlov, Tvořme Krumlov spolu

Český Krumlov má 13 028 obyvatel. Český Krumlov zavedl participativní rozpočtování v rámci Akčního plánu města. Město rozděluje rozpočet mezi 9 městských částí (Domoradice, Horní Brána, Špičák, Nádražní Předměstí, Nové Dobrkovice, Nové Spolí, Plešivec, Slupenec, Vyšný) vyjma centra. Pilotní projekt participativního rozpočtu byl spuštěn v roce 2017, kdy vedení obce vyhradilo částku 500 tis. korun. V druhém ročníku 2018/2019 byla částka navýšena na 750 tis. korun, hlasování se zúčastnilo 245 obyvatel.

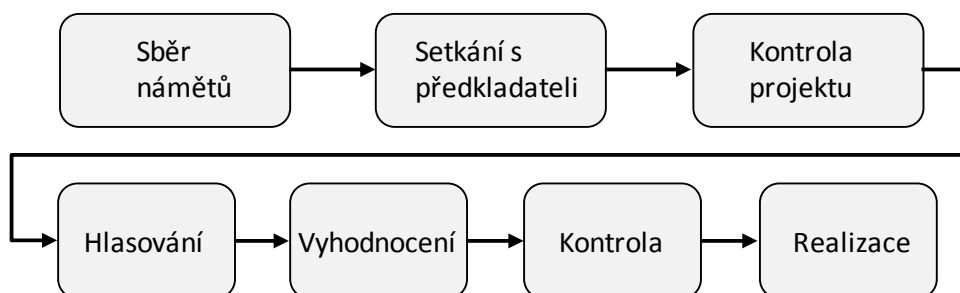
Konkrétní částky jsou stanoveny podle předem stanoveného klíče, který sestává z pevné částky a proměnné závislé na počtu obyvatel. Centrum města je podporováno prostřednictvím jiných zdrojů a do participativního rozpočtu není zahrnuto. V roce 2019 bude mezi městské části rozděleno 750 tis. Kč. Projekty mohou být investičního i neinvestičního charakteru. Investiční projekty musí být realizovány na majetku města a nesmí být v rozporu s územním plánem. Neinvestičními projekty jsou myšleny komunitní, společenské a volnočasové aktivity. Projekty nesmí být v kolizi s jinými záměry, musí se jednat o veřejně přístupné projekty dostupné všem obyvatelům.

Tabulka 6: Rozdělení částky mezi městské části

Městská část	Čáska (v Kč)
Domoradice	123 967
Horní Brána	118 807
Špičák	81 857
Nádražní Předměstí	146 150
Nové Dobrkovice	80 910
Nové Spolí	50 536
Plešivec	155 897
Slupenec	51 080
Vyšný	47 007
Celkem	856 211

Zdroj: Vlastní zpracování dle Krumlov sobě

Obrázek 9: Model PR v Českém Krumlově

Zdroj: Vlastní zpracování dle Krumlov sobě

Proces participativního rozpočtu v Českém Krumlově

a) Sběr námětů

Sběr námětu probíhá prostřednictvím on-line formuláře na stránkách města, či v písemné podobě ve dvou sběrných boxech. Náměty na projekty v jednotlivých městských částech mohou navrhnout občané a podnikatelé bez ohledu na trvalé bydliště.

b) Setkání s předkladateli

Projekty jsou následně představeny na veřejném setkání a jsou detailněji prostudovány. Je možné sloučení podobných návrhů.

c) Kontrola

Město poté projekty posoudí z hlediska realizovatelnosti a určí projekty vhodné k realizaci. Ty jsou dále představovány a popularizovány samotnými předkladateli.

d) Hlasování

Hlasování probíhá elektronickou formou na stránkách města. Hlasování o projektech konkrétních městských částí se mohou zúčastnit pouze obyvatelé s trvalým bydlištěm v dané městské části.

e) Vyhodnocení

Vítězným projektem se stane takový, který obdrží nejvíce hlasů. V dané lokalitě se může realizovat i více projektů (vždy podle pořadí v hlasování), a to v případě, že součet nákladů na realizaci takových projektů bude v limitu vyčleněné částky pro danou oblast. Nevyčerpaná částka se může převést do dalšího ročníku. Vítězné projekty jsou předloženy zastupitelstvu ke schválení.

f) Schválení

g) Realizace

Realizace projektů, které získali nejvyšší počet hlasů, je v následujícím roce.

Písek, Participativní rozpočet Písek

Písek připravuje pro rok 2019 implementaci participativního rozpočtu, radnice plánuje investovat 5 mil. korun na projekty, které si zvolí občané. Participativní rozpočet pro rok 2019 představuje 0,53 % z celkových výdajů.

PLZEŇSKÝ KRAJ

Počet obcí: **501**, počet obyvatel: **580 816**, participující obce: **2** (*Starý Plzenec, Stříbro*)

Starý Plzenec, Participativní rozpočet

Počet obyvatel ve Starém Plzenci je 5 050. Vedení obce Starý Plzenec v roce 2019 vyčlenilo na participativní rozpočet částku 1 mil. korun. Schválené výdaje na rok 2019 činí 146 141 tis. Kč. PR by mohl představovat 0,68 % z celkových výdajů.

Stříbro – rozhodujeme společně

Stříbro má 7 701 obyvatel. V prvním ročníku participativního rozpočtu, který byl v roce 2018, vymezilo vedení obce 300 000 Kč na participativní rozpočet. Pro rok 2019 vedení města navýšilo částku na 1 mil. Kč. Celkové výdaje plánované pro rok 2019 jsou 258 644 707,80 Kč. Participativní rozpočet tvoří 0,12 % z celkových nákladů pro rok 2019.

KARLOVARSKÝ KRAJ

Počet obcí: **134**, počet obyvatel: **295 686**, participující obce: **1** (*Mariánské Lázně*)

Mariánské Lázně

Pro pilotní ročník participativního rozpočtu vyhradilo vedení obce částku 500 tis. Kč. V případě, že bude mít projekt pozitivní ohlasy, plánuje vedení obce částku pro další roky navýšit. Pravidla participativního rozpočtu jsou v řešení.

ÚSTECKÝ KRAJ

Počet obcí: **354**, počet obyvatel: **821 080**, participující obce: **6** (*Děčín, Chomutov, Klášterec nad Ohří, Litoměřice, Rumburk, Ústí nad Labem*)

Chomutov, Společně tvoříme Chomutov

První ročník participativního rozpočtu zde byl realizován v roce 2017, kdy vedení obce vyhradilo částku 5 mil. Kč. V následujících ročnících 2018 a 2019 občané opět mohli rozhodovat o částce 5 mil. Kč. V roce 2018 se do hlasování zapojilo 2 076 obyvatel z celkového počtu 48 666.

Časování: sběr návrhů (březen-květen), veřejná setkání (březen-červen), kontrola (červen-srpen), hlasování (září), realizace (2020)

Klášterec nad Ohří, Společně pro Klášterec

V roce 2017 měli obyvatelé obce možnost hlasovat o částce 1 mil. Kč, do hlasování se zapojilo 845 občanů, převážně ve věku 19 – 42 let (40,7 %). V roce 2018 se do hlasování zapojilo 662 obyvatel z celkového počtu 14 496 obyvatel. Rozhodovali o částce 1 milion korun. V roce 2019 pro participativní rozpočet vyčlenilo vedení města částku opět 1 mil. korun.

Ústí nad Labem, Ústečané společně

Celková částka pro participativní rozpočet pro rok 2019 činí 5 mil. Kč. Na jeden projekt bude možné čerpat až 350 tis. Kč včetně DPH. Návrh projektu musí být podpořen 15 obyvateli.

Děčín, Tvoříme Děčín

V roce 2018 měli obyvatelé Děčína možnost hlasovat o alokování částky 5 mil. korun. Hlasování se zúčastnilo 1 277 hlasujících z celkového počtu 49 226 obyvatel. Nejčastěji ve věku 25-40 let. Pro letošní rok vyčlenili v Děčíně opět částku 5 mil. korun.

Časování: informační kampaň (září-říjen 2018), sběr návrhů (říjen2018-leden2019), kontrola (říjen-květen), veřejná setkání (červen), hlasování (červen), realizace

Litoměřice, Můj nápad pro naše město – Litoměřice

Město Litoměřice má 24 045 obyvatel. V prvním ročníku participativního rozpočtu v roce 2016 měli občané možnost rozhodnout o projektu za 150 tis. Kč. Do hlasování byly přijaty 3 návrhy, vítězný návrh, v podobě lanové dráhy, byl otevřen 6. září 2016. Ve druhém ročníku alokovanou částku navýšili na 200 tis. Kč. Do druhého ročníku byly zaslány pouze 2 návrhy, zvítězil projekt „bosá noha“. V následujícím ročníku participativního rozpočtu v roce 2018 se jednalo o částce 200 tis. Kč. Na veřejném fóru byl vybrán vítězný projekt „Zelená oáza ve středu města“. V roce 2019 opět vedení města vyčlenilo částku 200 tis. Kč. V tomto roce proběhla změna pravidel, a to ta, že občané mohli podávat návrh s podporou 30 obyvateli oproti původním 50. Snížila se i minimální hranice pro realizaci projektu a to z 50 tis. na 20 tis. Kč. V letošním ročníku je možné, pomocí krátké ankety, zaslat zpětnou vazbu na vnímání participativního rozpočtu.

Rumburk, Participativní rozpočet Rumburk

Obec Rumburk se snažila implementovat PR v roce 2016, kdy na tento projekt vyhradili z rozpočtu částku 300 tis. Kč, z této částky byla opravena jedna sakrální památka. V obci se potýkali s nezájmem ze strany občanů, a proto upustili od participativního rozpočtování. Jedním z hlavních důvodů je finanční situace obce, která je zatížena provozem místní nemocnice. V následujících letech by zde participativní rozpočet mohl být znovu implementován.

LIBERECKÝ KRAJ

Počet obcí: **215**, počet obyvatel: **441 300**, participující obce: **4** (*Česká Lípa, Semily, Turnov, Hejnice*)

Česká Lípa, Tvoříme město

Česká Lípa má 37 405 počet obyvatel. V roce 2018 vedení města vyčlenilo částku 5 mil. Kč na participativní rozpočet. V hlasování zvítězilo 22 projektů, které by měly být realizované v letošním roce. Vedení města Česká Lípa předpokládala celkové výdaje ve výši 924 004 tis. Kč. Z celkových výdajů město vyčlenilo na participativní rozpočet 0,11 %. O dalším ročníku participativního rozpočtu bude rozhodovat zastupitelstvo města.

Participativní rozpočet Hejnice

V obci Hejnice žije 2 738 obyvatel, pro rok 2019 má vedení obce připravenou částku 150 000 Kč na participativní rozpočet. Celkové plánované výdaje na rok 2019 činí 72 221 tis. Kč. Participativní rozpočet bude přibližně 0,21 %.

Turnov, Můj projekt pro Turnov, Tvoříme Turnov

Město Turnov má 14 312 obyvatel. Participativní rozpočet zde byl poprvé realizován v roce 2017 v rámci Zdravého města Turnova a MA21. Vedení obce vyhradilo částku 200 tis. Kč. Podaný návrh musel mít 30 podporovatelů. V následujícím ročníku alokovanou částku navýšili na 300 tis. Kč a pro letošní ročník 2019 plánují až 500 tis. Kč.

Časování: sběr návrhů (březen-duben), kontrola (březen-červen), prezentace návrhů (červen), hlasování (červen), realizace (červenec-prosinec)

Semily, Investice na přání

První ročník participativního rozpočtu zde byl zahájen v roce 2015/2016. V tomto roce vymezilo vedení obce částku 1 mil. Kč. Do hlasování se zapojilo 127 občanů z celkového počtu 8 421. V dalším ročníku 2016/2017 alokovanou částku navýšili na 1,05 mil Kč. Pro ročník 2017/2018 vymezilo vedení obce částku 1,25 mil. Kč a pro letošní ročník částku opět navýšili na 1,35 mil. Kč.

KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ

V Královéhradeckém kraji se mi nepodařilo vyhledat obec, která by využívala participativní rozpočet.

PARDUBICKÝ KRAJ

Počet obcí: **451**, počet obyvatel: **518 337**, participující obce: **1** (*Chrudim*)

Chrudim

V Chrudimi letos zahájili participativní rozpočet, kdy na veřejných setkáních budou moci obyvatelé vybrat projekt, který získá finanční podporu 5 tis. Kč. Podporované organizace jsou školy a neziskové organizace.

KRAJ VYSOČINA

Počet obcí: **704**, počet obyvatel: **508 916**, participující obce: **2** (*Třebíč, Žďár nad Sázavou*)

Třebíč, Participativní rozpočet Třebíč, Občané pro Třebíč

Třebíč uvolnila ze svého rozpočtu 3,5 mil korun na participativní rozpočet pro rok 2019. Celkové výdaje pro rok 2019 činí 813 450 tis. Kč. Participativní rozpočet je ve výši 0,43 % z celkových výdajů. O participativním rozpočtu vedení obce již několikrát hlasovalo. V roce 2017 spustili projekt Městské zásahy, kde obyvatelé mohli podávat konkrétní návrhy ke zkvalitnění veřejného prostoru. Následovalo posouzení realizovatelnosti, hlasování a samotná realizace. Třebíč, v rámci Fóra - Zdravého města, každoročně definuje 10 největších problémů obce, poté následují debaty s občany, které generují náměty.

Žďár nad Sázavou, Participativní rozpočet Žďár nad Sázavou

V obci Žďár nad Sázavou žije 20 994 obyvatel. V roce 2016 připravili pro participativní rozpočet částku 600 tis. Hlasování se zúčastnilo 446 obyvatel. Občané podali celkem 6 návrhů, z toho 4 projekty se realizovaly. V roce 2017 vyčlenili částku

600 tis. Hlasovalo 511 obyvatel. V roce 2018 připravili pro participativní rozpočtování částku 600 tis. Hlasování se zúčastnilo 841 obyvatel. Pro rok 2019 částka 600 tis. Kč.

Časování: informativní kampaň (březen-duben), sběr návrhů (červen), kontrola (červenec-srpen), veřejná setkání (září), hlasování (říjen), realizace

JIHOMORAVSKÝ KRAJ

Počet obcí: **673**, počet obyvatel: **1 183 207**, participující obce: **2** (*Brno, Znojmo*)

Brno, Dáme na Vás

Brno je statutární město s 379 527 obyvateli. Je členěno na 29 městských částí. Brno bylo první statutární město, které zavedlo participativní rozpočet na celoměstské úrovni, kdy jednotlivé městské části mohou získat na vítězném projektu pro rok 2019 částku dle předem stanoveného klíče.

Podávání projektu je online přes webový formulář nebo osobně v Kanceláři participace. V Brně je podávání projektu omezeno, a to tak, že než občan může projekt podat, musí získat veřejnou podporu v podobě 30 podpisů v podpisovém archu nebo 300 „líbí se mi“. Podat návrh může občan Brna starší 15 let, ale i osoby, které zde trvalý pobyt nemají, ale dojíždí zde za prací či studiem.

Udržitelnost projektu by měla být 3 roky, cena předkládaného projektu by měla zahrnovat i následnou údržbu po dobu udržitelnosti projektu.

Hlasování se mohou zúčastnit občané Brna starší 18 let. Pro rok 2019 mají občané Brna k dispozici 5 kladných hlasů a 2 záporné. K jednomu projektu mohou dát až dva kladné hlasy a jeden záporný. Hlasování je možné elektronicky i fyzicky na místech, která budou uveřejněna na webových stránkách projektu participativního rozpočtu Brna, Dáme na Vás. Při elektronickém hlasování je občan města Brna identifikován na základě čísla občanského průkazu a rodného čísla přímo z Centrálního registru obyvatel.

Časování: zahájení ročníku (1. ledna 2019); podávání projektů (15. února 2019-15. května 2019); veřejná setkání (březen-duben), setkání navrhovatelů (květen); posouzení proveditelnosti projektů (15. února-30. září); galerie projektů k hlasování (říjen), veřejné zvažování projektů k hlasování (říjen), hlasování (1. listopadu-29. listopadu); zveřejnění žebříčku vítězných projektů 30. (listopad); slavnostní vyhlášení vítězných projektů (prosinec); realizace vítězných projektů leden 2020 – prosinec 2023

Výsledky hlasování

V roce 2017 se hlasování zúčastnilo 11 660 obyvatel, kde rozhodli o realizaci 16 projektů. Celková částka na vítězné projekty byla stanovena na 20 mil. Kč. V roce 2018 alokovanou částku navýšili na 30 mil. Kč. Na jeden projekt bylo možné čerpat maximální částku ve výši 2 mil. Kč včetně DPH. Hlasování se zúčastnilo 14 1487 obyvatel, kteří rozhodli o realizaci 11 vítězných návrhů. Pro rok 2019 opět navýšili částku vyhrazenou pro participativní rozpočet, nově budou moci občané získat pro svůj projekt až 3 mil. Kč včetně DPH.

Realizace vítězných projektů

Celkem bude realizováno 27 projektů, z toho 6 projektů je již realizováno a ostatní jsou v různých fázích realizace. V tabulce č. 5 Realizace vítězných projektů udávám přehled všech projektů. U šesti projektů je porovnání plánovaného a realizačního rozpočtu. U projektů je uvedeno procento, v jaké fázi realizace jsou. Na internetových stránkách projektu Dáme na Vás jsou bližší informace o projektech.

Tabulka 7: Realizace vítězných projektů

Projekty realizované	Navržený rozpočet	Realizační rozpočet
Záchody na kraví hoře	630 000	756 000
Okružní vycházková trasa s alejí	638 638	638 638
Ploty na Komunitním a volnočasovém centru se zázemin pro Kraví horu	698 599	819 599
Dobrodružné hřiště Halda	1 775 000	2 129 000
Skate park v Tuřanech	1 120 898	1 315 898
Chceme příští zimu zase bruslit na dráze na Pryglu?	660 500	781 500
Projekty v realizaci	Rok schválení	Stav realizace
Grilovací místo v Novém Lískovci	2017	90%
Propojení Žebětína i horní části Bystrce s Kohoutovicemi pro pěší i cyklisty	2017	90%
Altánek - tančírna v parku	2017	80%
Industriální naučná stezka u řeky Svitavy	2017	75%
Obnova topolové aleje v Řečkovících	2017	75%
Dětské hřiště s kavárnou v areálu Bzzzukot v Židenicích	2017	50%
Knihovna - pulzující křižovatka Starého Brna	2017	50%
Komunitní a volnočasové centrum se zázemin pro Kraví horu	2017	50%
Oživení přírodního amfiteátru Čertova rokle 2017	2017	50%
Rozhledna Holedná	2017	35%
Hřiště pro Parkour a fitness v Tuřanech	2018	5%
Mládežnické klubovny pod Bílou horou	2017	5%
Multifunkční hřiště v Tuřanech	2018	5%
Park Sadová - nový park pro Brno	2018	5%
Pumptrack pod Pekárnou	2018	5%
Tabule s odjezdy v podchodu Hlavasu	2018	5%
Veřejný přístup k řece Svatce	2018	5%
Za zdravější a lepší vodu v Brně (PD)	2018	5%
Zámecké hřiště v Zámeckém parku	2018	5%
Park Kamenný vrch	2018	0%
Sál pro komunitní centrum Lerchova	2018	0%

Zdroj: Vlastní zpracování dle Dáme na Vás

Znojmo, Tvoříme Znojmo

V prvním ročníku participativního rozpočtu vymežilo vedení města na participativní rozpočet celkem 6 mil. Kč, z toho 3 mil. Kč na projekty pro město Znojmo a další 3 mil. Kč na projekty městských částí. V roce 2018 občané mohli hlasovat pro 27 návrhů. V letošním roce bude realizováno 16 návrhů, z toho 8 pro město Znojmo a 8 pro městské části. Hlasování se zúčastnilo 2 357 respondentů, kteří mohli přerozdělit 5 kladných a 2 záporné hlasy. Pro rok 2019 obec uvažuje o stejných částkách.

Časování: sběr návrhů (duben-květen), kontrola, veřejná setkání (září), hlasování (září), realizace (následující rok)

OLOMOUCKÝ KRAJ

Počet obcí: **402**, počet obyvatel: **633 178**, participující obce: **1** (*Jeseník*)

Jeseník

V prvním ročníku participativního rozpočtu budou moci obyvatelé rozhodnout o částce 1 mil. korun. Přesné informace jsou v přípravě.

ZLÍNSKÝ KRAJ

Počet obcí: **307**, počet obyvatel: **583 056**, participující obce: **3** (*Zlín, Krhová, Halenkov*)

Zlín, Tvoříme Zlín

V pilotním projektu participativního ročníku 2018 byla vyhrazena částka 5 mil. Kč. Do hlasování se zapojilo 1861 respondentů z celkového počtu 74 947 obyvatel. Hlasující byli převážně 26-45 let staří (54,1 %), vzdělání vysokoškolské (45,6 %) a střední s maturitou (33,7 %). Projekty mohly být ve dvou kategoriích malé (do 500 tis.) a velké projekty (do 1 mil.). V dalším ročníku 2019 je částka stejná jako v minulém ročníku, tedy 5 mil. Kč.

Časování: sběr návrhů (březen-květen), kontrola (duben-září), veřejná setkání (říjen), hlasování (listopad), realizace (následující rok)

Halenkov, Nápad pro Halenkov

Pro rok 2019 vedení města vymezilo částku 50 000 Kč na participativní rozpočet. Celkové výdaje obce pro rok 2019 jsou 63 404 tis. Kč. Participativní rozpočet bude tvořit 0,08 % z rozpočtu.

Krhová, Nápady pro Krhovou

V roce 2018 vyčlenilo vedení města částku 50 000 Kč na participativní rozpočet. Pro rok 2019 se jedná o částku 100 000 Kč. Schválené výdaje na rok 2019 činí 30 599 589 Kč, participativní rozpočet tvoří 0,16 % z celkových výdajů rozpočtu. V prvním ročníku mohli obyvatelé vybírat mezi 6 projekty, vítězný projekt: Litinové pítka u kapličky.

Časování: sběr návrhů, (únor-duben), kontrola (květen), hlasování (červen), realizace (červenec-prosinec)

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ

Počet obcí: **300**, počet obyvatel: **1 205 886**, participující obce: **10** (*Krnov, Opava, Ostrava mk a Hulváky, Ostrava-jih, Ostrava-Poruba, Vrbno pod Pradědem, Orlová, Havířov, Nový Jičín, Hlučín*)

Krnov, Můj nápad pro naše město - Krnov

Obec Krnov má 23 595 obyvatel. Participativní rozpočet zde byl implementován v roce 2017, kdy vedení obce vymezilo částku 500 tis. Kč, v následujícím roce zvedli částku na 1 mil Kč. V roce 2018 hlasování neprobíhalo, byly podány 4 návrhy, které vyhověly pravidlům. Náklady, na realizaci všech návrhů nepřesáhly částku 1 milion korun, budou realizovány všechny. Pro rok 2019 mohou občané rozhodovat o částce 1 mil Kč.

Časování: sběr návrhu (leden-únor), kontrola (únor-březen), hlasování (březen-duben), realizace (do prosince 2020).

Opava, Nápady pro Opavu

V prvním roce participativní rozpočtu 2017 bylo vyčleněno 300 tisíc korun. Do hlasování se zapojilo 2 768 obyvatel z celkového počtu 57 019. Ve druhém ročníku byla alokovaná částka navýšena na 700 tisíc korun a pro rok 2019 vymezili částku až 1 mil. Kč. Ve druhém ročníku se do hlasování zapojilo 3 189 obyvatel.

Časování: sběr návrhů (leden-únor), hlasování (květen), realizace (do 2020)

Ostrava – Mariánské Hory a Hulváky, Radnice pro lidi

Pilotní projekt zde byl spuštěn v roce 2016/2017, kdy byla vymezena částka na participativní rozpočet ve výši 1,5 mil. Kč. Hlasování probíhalo online (3 425 hlasů) a osobně (442 hlasujících). V následujících ročnících byla vyhrazena částka opět 1,5 mil. V roce 2018 se do hlasování zapojilo více než 7 tis. obyvatel.

Časování: informativní kampaň (září), sběr návrhů (září-listopad), kontrola (listopad-únor), veřejná setkání (březen), hlasování (březen), realizace (duben-prosinec)

Ostrava – Jih, Společně tvoříme JIH

První ročník participativního rozpočtu zde byl zahájen v roce 2016. Alokovaná částka byla ve výši 5 mil. Kč. Do hlasování se zapojilo 3 901 obyvatel z celkového počtu 107 055. V dalším ročníku participativního rozpočtu byla částka navýšena na 7 mil. Kč. Do hlasování se zapojilo 3 964. Pro rok 2018 byla částka stejná jako v předešlém ročníku participativního rozpočtu. Do hlasování se zapojilo 3 586 obyvatel.

V roce 2019 mají opět obyvatelé možnost hlasovat o částce 7 mil. Kč. Obvod Ostrava Jih je pro projekt PR rozdělen do 4 částí (Bělský Les a Dubina, Hrabůvka, Výškovice, Zábřeh). Každé části náleží 1,5 milionu Kč a zbývající 1 milion korun se rozdělí v poměru počtu obyvatel jednotlivých částí.

Harmonogram:

Nápady, informace a konzultace

K informování o PR využívají všech dostupných prostředků (tištěná média, elektronická média, informativní veřejná setkání. V rámci městského úřadu je vytvořeno Kontaktní místo, které poskytuje informace, distribuuje informační materiály a sbírá návrhy.

Podávání návrhů (květen - červen)

Návrh může podat osoba starší 16 let, která v obvodu bydlí (není nutná adresa trvalého pobytu). Každý návrh musí být podpořen minimálně 15 obyvateli a musí být realizovatelný do 12 měsíců. Pokud příprava vyžaduje územní rozhodnutí či stavební rozhodnutí tak do 18 měsíců.

Posouzení návrhů (červenec - srpen)

Návrh prochází nejprve formální kontrolou Koordinátora PR, poté je předán k obsahové kontrole odborům Úřadu. Ten posoudí realizovatelnost návrhu, popřípadě navrhne dílčí úpravy nebo návrh zamítne.

Prezentace návrhů, které postoupí do hlasování (září - říjen)

Návrhy, které prošly formálním hodnocením, jsou následně diskutovány na veřejných setkáních.

Hlasování (říjen - listopad)

Vyhodnocení celého procesu a alokace financí do rozpočtu (prosinec)

Realizace v průběhu roku 2019/2020.

Z tabulky č. 5 Průběh zajištění realizace projektů 2016 a z tabulky č. 6 Průběh zajištění realizace projektů 2017 je zřejmé, jak se plánovaná částka, částka odhadnutá při kontrole a realizační částka může lišit.

Tabulka č. 5: Průběh zajištění realizace projektů 2016

Průběh zajištění realizace projektů 2016						
Číslo	Název	Lokalita	Realizace	Odhad autora	Po technické analýze	Skutečné náklady
1	Více košů v části Bělský Les	Dubina a Bělský Les	předáno 03/2017	84 000 Kč	24 500 Kč	10 123 Kč
2	Agility park	Dubina a Bělský Les	předáno 5/2018	111 838 Kč	374 838 Kč	341 220 Kč
3	20 senior linek pro osamělé seniory	Dubina a Bělský Les	realizováno průběžně 2017	120 000 Kč	120 000 Kč	120 000 Kč
4	Dřevěná věž pro děti	Dubina a Bělský Les		30 658 Kč	67 500 Kč	
5	Zpřístupnění a dovybavení oploceného hřiště v areálu ZŠ Košaře	Dubina a Bělský Les	předáno 06/2017	42 000 Kč	87 700 Kč	96 558 Kč
6	Workoutové hřiště Maluchy	Dubina a Bělský Les		316 220 Kč	387 536 Kč	518 953 Kč
7	Hřiště pro sport a vzdělávání	Hrabůvka	předáno 1/2018	1 039 257 Kč	1 039 257 Kč	1 039 757 Kč
8	20 senior linek pro osamělé seniory	Hrabůvka	realizováno průběžně 2017	120 000 Kč	120 000 Kč	120 000 Kč
9	Lavička bez opěradla autobusové zastávky	Hrabůvka	předáno 03/2017	1 920 Kč	17 800 Kč	7 300 Kč
10	Výběh pro mláďátka aneb: A co děti, mají si kde hrát	Hrabůvka	předáno 6/2018	59 520 Kč	59 520 Kč	141 390 Kč
11	Fitness zóna u Odry	Výškovice	realizováno 12/2018	357 000 Kč	357 500 Kč	421 922 Kč
12	Mraveniště u sídliště	Výškovice	realizováno 9/2018	616 824 Kč	616 824 Kč	1 429 597 Kč
13	Minihřiště pro děti	Výškovice	realizováno 8/2018	77 882 Kč	77 882 Kč	170 148 Kč
14	Dětské hřiště (Pavlovova)	Zábřeh	realizováno 10/2018	739 491 Kč	881 500 Kč	1 300 752 Kč
15	3 x bezpečněji přes Volgogradskou	Zábřeh		177 436 Kč	350 000 Kč	
16	20 senior linek pro osamělé seniory	Zábřeh	realizováno průběžně 2017	120 000 Kč	120 000 Kč	120 000 Kč
17	Malé místo relaxace	Zábřeh	realizováno 07/2017	14 000 Kč	18 000 Kč	9 929 Kč
				4 028 046 Kč	4 720 357 Kč	5 847 649 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle Společně tvoříme JIH

Tabulka č. 6: Průběh zajištění realizace projektů 2017

Průběh zajištění realizace projektů 2017						
Číslo	Název	Lokalita	Realizace	Odhad autora	Po technické analýze	Skutečné náklady
1	Zahradní altán	Dubina a Bělský Les	předáno 6/2018	170 000 Kč	200 000 Kč	213 360 Kč
2	Prostor pro všechny	Dubina a Bělský Les		348 754 Kč	563 754 Kč	
3	Kuk do zeleně a cítím se spokojeně	Hrabůvka	realizováno 10/2018	151 050 Kč	115 000 Kč	117 601 Kč
4	3 beachvolejbalová hřiště	Hrabůvka		1 300 000 Kč	1 300 000 Kč	
5	Podporujeme bezpečnost seniorů	Hrabůvka	realizováno 4-5/2018	30 690 Kč	30 690 Kč	30 690 Kč
6	Pohyb pro děti	Hrabůvka	realizováno 7/2018	121 155 Kč	211 155 Kč	119 600 Kč
7	Pro zdravý vývoj dětí	Hrabůvka	realizováno 7/2018	71 755 Kč	101 755 Kč	87 700 Kč
8	Nové schody pro postižené	Výškovice		125 000 Kč	450 000 Kč	
9	Rekonstrukce hřiště v aleji	Výškovice	realizováno 12/2018	20 000 Kč	60 000 Kč	88 204 Kč
10	Od hřiště k hřišti	Výškovice		130 000 Kč	170 000 Kč	
11	Hřiště v dolíku	Výškovice		380 000 Kč	634 000 Kč	
12	Bezpečnostní zrcadlo	Zábřeh	realizováno 5/2018	1 500 - 4 980 Kč	4 500 Kč	
13	Vybavení klubovny a pc učebny komunitního centra pro seniory	Zábřeh	předáno 5/2018	184 700 Kč	184 700 Kč	184 700 Kč
14	Renovace sportovního hřiště - ulice jižní	Zábřeh	ještě zvlášť bude nalajnováno	271 860 Kč	321 060 Kč	580 921 Kč
15	Nezapomeňme na zábřežskou kapličku svatého jana	Zábřeh	předáno 6/2018	89 800 Kč	189 800 Kč	252 894 Kč
16	Dráha na hru pétanque	Zábřeh	realizováno 10/2018	10 000 Kč	154 000 Kč	153 791 Kč
17	Pohodlí pro seniory	Zábřeh	realizováno 8-9/2018,	35 000 Kč	80 000 Kč	203 280 Kč
18	Podporujeme bezpečnost seniorů	Zábřeh	realizováno 4-5/2018	30 690 Kč	30 690 Kč	
19	Dětské sportovní hřiště pro děti ve věku 2- 8 let	Zábřeh		600 000 Kč	600 000 Kč	
20	Cesta bezpečná dětem	Zábřeh	realizováno 10/2018	100 000 Kč	6 000 Kč	11 145 Kč
				4 170 454 Kč	5 407 104 Kč	2 043 886 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle Společně tvoříme JIH

Ostrava – Poruba, Participativní rozpočet Ostrava – Zelená Porubě

Pilotní ročník zde byl zahájen v roce 2016, na participativní rozpočet zde byla vyhrazena částka 1 mil. Kč. Do prvního hlasování o projektech se zapojilo 1 383 obyvatel z celkového počtu 65 908. Ve druhém ročníku byla alokovaná částka navýšena na 1,5 mil. Kč. Do hlasování se zapojilo 1 054 obyvatel. Pro třetí ročník bylo rozhodováno o částce 1,5 mil. Kč. Do hlasování se zapojilo 1 689 obyvatel. Pro čtvrtý ročník vymeziло vedení městského obvodu částku opět 1,5 mil. Kč.

Časování: informativní kampaň (březen-duben), sběr návrhů (květen-červen), kontrola (červen-srpen), veřejná setkání (září-říjen), hlasování (listopad), realizace (následující rok)

Vrbno pod Pradědem

Obec Vrbno pod Pradědem vyčlenili částku 300 tisíc Kč včetně DPH pro rok 2019. Předkladatel návrhu musí být starší 16 let, předkladatel může podat pouze 1 projekt, kde musí doložit podpisy podporovatelů. Plánované celkové výdaje pro rok 2019 činí 138 350 400 Kč. Participativní rozpočet představuje 0,22 % z celkových výdajů.

Časování: schválení participativního rozpočtu (prosinec 2018), sběr návrhu (leden-únor), kontrola (březen-duben), veřejná setkání (duben-květen), hlasování (květen), realizace (červen-prosinec)

Orlová

V obci Orlová vyčlenili pro participativní rozpočet 2019 částku 1 milion korun. Náklady na realizaci jednoho projektu nesmí přesáhnout 250 tis Kč včetně DPH. Časování: schválení výzvy (únor), sběr návrhů (březen), kontrola (duben), prezentace návrhů (květen), hlasování (červen), realizace (2019-2020)

Havířov

Vedení obce Havířov vymeziло pro letošní pilotní ročník participativního rozpočtu částku 5 mil. korun. Celkové výdaje pro tento rok by měli činit 2 110 648 tis. Kč, participativní rozpočet bude představovat 0,24 % z rozpočtu. Každá městská část bude mít k dispozici poměrnou část alokované částky dle počtu obyvatel. Každá městská část bude moci realizovat jeden projekt. Rozdíly mezi alokovanými částkami pro městské části uvádím na příkladu níže.

Podlesí může uvažovat o projektu až do výše 960 tis. Kč oproti městské části Žirovnice, která bude mít na projekt pouze 92 tis. korun. Městská část nemusí peníze vyčerpat v letošním roce, může je převést do dalšího ročníku participativního rozpočtu.

Časování: sběr návrhu (únor-března), kontrola (duben-květen), veřejná setkání (červen), hlasování (červenec-srpen), realizace (2020)

Nový Jičín, Projekty pro Nový Jičín 2019

První ročník participativního rozpočtu zde byl zahájen v roce 2018, kdy vedení obce vymezilo částku 200 tis. Pro další ročník zůstává částka ve stejné výši.

Časování: sběr návrhů (leden-březen), kontrola (březen-duben), veřejná setkání (duben), hlasování (duben-květen), realizace (červen-prosinec)

Hlučín, JE TO NA VÁS

V obci Hlučín plánují pro rok 2019 vyčlenit na participativní rozpočet částku 1 mil. Kč. Podávaný projekt bude muset mít podporou v podobě 30 podpisů občanů starší 15 let. Hlasování bude probíhat vhozením hlasovacího lístku do urny nebo online pomocí naskenovaného hlasovacího lístku zaslaného na příslušný e-mail. Hlasování se budou moci zúčastnit občané starší 15 let.

Časování: informativní kampaň (únor-březen), sběr návrhů (duben-červen), kontrola (červenec-srpen), veřejná setkání (září-říjen), hlasování (říjen), realizace (2020)

Tabulkový a grafický přehled

KRAJ HLAVNÍ MĚSTO PRAHA

Počet městských částí: 57 Počet obyvatel: 1 294 513 Participující obce: 13

Tabulka 8: Přehled PR v kraji Hlavní město Praha

Obec	Rok PR	Částka PR (tis.)	Výdaje (tis.)	Výdaje (rok)	Podíl PR na výdajích (%)	Počet hlasujících	Podíl počtu hl. na počtu ob. (%)
Počet obyvatel							
Praha 3	2016	2 000	1 184 559,90	2016	0,17	2 288	3,07
	2017	2 000	1 040 112,90	2017	0,19	1 182	1,59
	74 559	2018	2 000	1 177 575,30	2018	0,17	x ³
Praha 5	2017	5 000	841 105,30	2017	0,59	571	0,67
	2018	10 000	1 166 851,50	2018	0,86	1 996	2,34
	85 276	2019	15 000	1 175 552,70	2019	1,28	x
Praha 6	2017/2018	5 000	1 004 762,00	2018	0,50	2 949	2,83
	104 356	2018/2019	5 000	1 046 017,00	2019	0,48	3 250
Praha 7	2014	10 000	x	x	x	x	x
	44 034	x	x	x	x	x	x
Praha 8	2017	10 000	2 076 197,00	2018	0,53	3 766	3,58
	2018	10 000	1 890 541,00	2019	1,01	2 413	2,29
	105 145	2019		990 193,00	2019	x	x
Praha 10	2015/2016	5 000	995 490,00	2016	0,50	5 024	4,58
	2016/2017	5 000	1 312 061,00	2017	0,38	4 586	4,18
	2017/2018	5 000	1 222 716,00	2018	0,41	2 195	2,00
	109 790	2018/2019	5 000	1 415 837,00	2019	0,35	2 561
Praha 11	2018	4 800	496 392,00	2018	0,97	839	1,08
	77 600	2019	6 000	648 562,00	2019	0,93	x
Praha 14	2018	5 000	451 399,50	2019	1,33	1 260	2,68
	47 051	2019	5 000	374 790,60	2020	x	x
Praha 20	2017	1 000	266 898,70	2017	0,37	76	0,49
	15 360	2018	1 000	267 184,60	2018	0,37	56
Praha - Slivenec	2017	600	28 558,00	2017	2,10	155	4,27
	2018	600	27 013,00	2018	2,22	263	7,25
	3 630	2019	600	35 680,00	2019	1,68	x
Praha - Suchdol	2017	360	51 009,00	2017	0,71	463	6,47
	2018	450	52 623,00	2018	0,86	x	x
	7 151	2019	450	66 604,00	2019	0,68	x
Praha - Zbraslav	2015/2016	600	81 756,30	2016	0,73	684	6,89
	2016/2017	1 000	111 669,80	2017	0,90	1 556	15,67
	2017/2018	1 000	122 205,60	2018	0,82	762	7,67
	9 930	2018/2019		121 878,00	2019	0,00	x
Praha - Kolovraty	2017	300	24 805,80	2017	1,21	401	10,59
	2018	500	34 490,50	2018	1,45	270	7,13
	3 785	2019	500	34 519,00	2019	1,45	x

Zdroj: Vlastní zpracování dle zjištěných výsledků

³ Tento údaj není k dispozici nebo není relevantní.

V kraji Hlavní město Praha se na participativním rozpočtu podílí 12 městských částí z celkového počtu 57. U větších městských částí jsou alokované částky v řádech milionu korun. Zpravidla zůstávají alokované částky ve stejné výši jako v předešlém ročníku. Navýšení můžeme vidět v městské části Praha 5, Praha 11, Praha – Suchdol, Praha – Zbraslav a Praha – Kolovraty. V průměru vyčlenily obce v roce 2018 v kraji Hlavní město Praha částku 3,435 mil. Kč. V Kraji se může podílet na rozhodování o poměrné částce z rozpočtu 687 667 obyvatel z celkového počtu 1 294 513. To představuje 53 % obyvatel kraje.

STŘEDOČESKÝ KRAJ

Počet obcí: 144

Počet obyvatel: 1 352 795

Participující obce: 12

Tabulka 9: Přehled PR ve Středočeském kraji

Obec		Částka PR (tis.)	Výdaje (tis.)	Výdaje (rok)	Podíl PR na výdajích (%)	Počet hlasujících	Podíl počtu hl. na počtu ob. (%)
	Počet obyvatel						
Dobřejovice		250	x	x	x	x	x
	1 133	x	x	x	x	x	x
Sadská		220	60 194,10	2017	0,37	850	26,21
	3 243	2018	220	77 932,90	2018	0,28	x
Říčany		5 000	412 324,82	2017	1,21	1 022	6,62
		5 000	584 122,81	2018	0,86	730	4,73
	15 448	2019	5 000	624 468,10	2019	0,80	x
Chýně		300	105 103,72	2017	0,29	245	8,27
	2 963	2018	300	84 310,91	2019	0,36	x
Mníšek pod Brdy		350	184 270,25	2017	0,19	x	x
	5 712	2018	700	181 354,00	2018	0,39	688
Brandýs nad Labem		2 000	383 860,00	2019	0,52	x	x
	18 815	x	x	x	x	x	x
Husinec – Řež		100	30 000,00	2019	0,33	x	x
	1 460	x	x	x	x	x	x
Příbram		1 000	712 696,77	2018	0,14	2 498	7,60
	32 867	2019	1 000	823 943,62	2019	0,12	x
Slaný		1 000	392 291,00	2017	0,25	1 018	6,52
		1 000	464 119,70	2018	0,22	x	x
	15 613	2019	1 000	506 598,40	2019	0,20	x
Kladno		5 000	1 828 535,00	x	x	x	x
		x	x	x	x	x	x
Zbuzany		200	12 881,23	2019	1,55	47	3,68
	1 276	x	x	x	x	x	x
Mnichovice		600	105 707,12	2017	0,57	402	10,65
		600	94 132,16	2018	0,64	426	11,29
	3 773	2018/2019	600	191 901,79	2019	0,31	x

Zdroj: Vlastní zpracování dle zjištěných výsledků

Ve střeđočeském kraji je počet obcí, které mají zkušenosti s participativním rozpočtem 12 z celkového počtu 144, to představuje 8,3 %. Nově implementují participativní rozpočet obce Brandýs nad Labem, Husinec – Řež, Kladno.

JIHOČESKÝ KRAJ

Počet obcí: 624 Počet obyvatel: 640 196 Participující obce: 2

Tabulka 10: Přehled PR v Jihočeském kraji

Obec	Rok PR	Částka PR (tis.)	Výdaje (tis.)	Výdaje (rok)	Podíl PR na výdajích (%)	Počet hlasujících	Podíl počtu hl. na počtu ob. (%)
Počet obyvatel							
Český Krumlov	2017	500	354 973,25	2018	0,14	x	x
13 028	2018/2019	750	364 877,50	2019	0,21	245	1,88
Písek	2019	5 000	941 127,00	2019	0,53	x	x
30 119	x	x	x	x	x	x	x

Zdroj: Vlastní zpracování dle zjištěných výsledků

V Jihočeském kraji jsou 2 obce, které využívají participativní rozpočet z celkového počtu 624. Český Krumlov využívá participativní rozpočet již od roku 2017, v Písku zahájili první ročník participativního rozpočtu až letos.

PLZEŇSKÝ KRAJ

Počet obcí: 501 Počet obyvatel: 580 816 Participující obce: 2

Tabulka 11: Přehled PR v Plzeňském kraji

Obec	Rok PR	Částka PR (tis.)	Výdaje (tis.)	Výdaje (rok)	Podíl PR na výdajích (%)	Počet hlasujících	Podíl počtu hl. na počtu ob. (%)
Počet obyvatel							
Starý Plzenec	2019	1 000	146 141,00	2019	0,68	x	x
5 050	x	x	x	x	x	x	x
Stříbro	2018	300	x	2019	0,12	x	x
7 701	2019	1 000	258 644,71	x	x	x	x

Zdroj: Vlastní zpracování dle zjištěných výsledků

Novou obcí v Plzeňském kraji, která zahájila pilotní ročník participativního rozpočtu je Starý Plzenec. Zkušenější obec Stříbro navýšila částku pro participativní rozpočet o 700 tis. Kč.

KARLOVARSKÝ KRAJ

Počet obcí: 134

Počet obyvatel: 295 686

Participující obce: 1

Tabulka 12: Přehled PR v Karlovarském kraji

Obec	Rok PR	Částka PR (tis.)	Výdaje (tis.)	Výdaje (rok)	Podíl PR na výdajích (%)	Počet hlasujících	Podíl počtu hl. na počtu ob. (%)
Počet obyvatel							
Mariánské Lázně	2019	500	x	x	x	x	x
12 970	x	x	x	x	x	x	x

Zdroj: Vlastní zpracování dle zjištěných výsledků

ÚSTECKÝ KRAJ

Počet obcí: 354

Počet obyvatel: 821 080

Participující obce: 6

Tabulka 13: Přehled PR v Ústeckém kraji

Obec	Rok PR	Částka PR (tis.)	Výdaje (tis.)	Výdaje (rok)	Podíl PR na výdajích (%)	Počet hlasujících	Podíl počtu hl. na počtu ob. (%)
Počet obyvatel							
Chomutov	2017	5 000	x	2018	0,43	x	x
	2018	5 000	1 171 490,00	2019	0,42	x	x
	48 666	2019	5 000	1 203 441,00	0	x	x
Klášterec n. Ohří	2018	1 000	x	2019	0,30	662	4,57
	14 496	2019	1 000	337 665,60	x	x	0,00
Ústí nad Labem	2019	5 000	2 052 660,00	x	x	x	x
	93 040	x	x	x	x	x	x
Děčín	2018	5 000	x	2019	0,51	1 277	2,59
	49 226	2019	5 000	986 079,00	x	x	x
Litoměřice	2016	150	433 452,00	2016	0,03	x	x
	2017	200	471 693,00	2017	0,04	x	x
	2018	200	544 504,00	2018	0,04	x	x
	24 045	2019	200	606 002,00	2019	0,03	x
Rumburk	2016	300	x	x	x	x	x
	11 094	x	x	x	x	x	x

Zdroj: Vlastní zpracování dle zjištěných výsledků

V Ústeckém kraji se nachází 5 obcí, které využívají participativní rozpočet z celkového počtu 354. Průměrná částka vynaložená na participativní rozpočet pro rok 2018 činila 2,28 mil. Kč. Participativního rozpočet má k dispozici 240 567 obyvatel z celkového počtu 821 080, to představuje 29 % obyvatel. Vymezené částky na participativní rozpočet se v obci nezvyšují. Jediný nárůst alokované částky byl v Litoměřicích ve druhém ročníku participativního rozpočtu.

LIBERECKÝ KRAJ

Počet obcí: 215

Počet obyvatel: 441 300

Participující obce: 4

Tabulka 14: Přehled PR v Libereckém kraji

Obec	Rok PR	Částka PR (tis.)	Výdaje (tis.)	Výdaje (rok)	Podíl PR na výdajích (%)	Počet hlasujících	Podíl počtu hl. na počtu ob. (%)	
Česká Lípa	2018	5 000	924 004,00	2019	0,54	x	x	
	37 405	x	x	924 004,00	2019	x	x	
Hejnice	2019	150	72 221,00	2019	0,21	x	x	
	2 738	x	x	x	x	x	x	
Turnov	2017	200	338 194,44	2017	0,06	x	x	
	14 312	2018	300	454 045,49	2018	0,07	x	x
	14 312	2019	500	430 839,24	2019	0,12	x	x
Semily	2015/2016	1 050	164 289,00	2016	0,64	127	1,51	
	2016/2017	1 250	176 507,45	2017	0,71	170	2,02	
	8 421	2017/2018	1 250	203 240,52	2018	0,62	x	x
	8 421	2018/2019	1 350	227 469,04	2019	0,59	x	x

Zdroj: Vlastní zpracování dle zjištěných výsledků

V Libereckém kraji jsou 4 obce, které využívají participativní rozpočet. Nejzkušenější obcí jsou Semily, které implementovaly participativní rozpočet již na přelomu let 2015, 2016. V obci Semily dochází každoročně k nárůstu alokované částky, vyjma roku 2017.

KRAJ VYSOČINA

Počet obcí: 704

Počet obyvatel: 508 916

Participující obce: 2

Tabulka 15: Přehled PR v kraji Vysočina

Obec	Rok PR	Částka PR (tis.)	Výdaje (tis.)	Výdaje (rok)	Podíl PR na výdajích (%)	Počet hlasujících	Podíl počtu hl. na počtu ob. (%)	
Třebíč	2019	3 500	813 450,00	2019	x	x	x	
	36 050	x	x	x	x	x	x	
Žďár nad Sázavou	2016	600	410 434,30	2016	0,15	446	2,12	
	2017	600	450 517,90	2017	0,13	511	2,43	
	20 994	2018	600	460 002,00	2018	0,13	x	x
	20 994	2019	600	532 564,00	2019	0,11	841	4,01

Zdroj: Vlastní zpracování dle zjištěných výsledků

JIHOMORAVSKÝ KRAJ

Počet obcí: 673

Počet obyvatel: 1 183 207

Participující obce: 2

Tabulka 16: Přehled PR v Jihomoravském kraji

Obec		Rok PR	Částka PR (tis.)	Výdaje (tis.)	Výdaje (rok)	Podíl PR na výdajích (%)	Počet hlasujících	Podíl počtu hl. na počtu ob. (%)
	Počet obyvatel							
Brno		2017	20 000	11 781 877,00	2018	0,12	11 660	3,07
		2018	30 000	16 453 842,00	2019	0,20	14 487	3,82
	379 527	2019	35 000	15 203 803,00	x	x	x	x
Znojmo		2018	6 000	x	2019	0,65	2 357	6,99
		2019	6 000	924 556,90	x	x	x	x

Zdroj: Vlastní zpracování dle zjištěných výsledků

V Jihomoravském kraji participují 2 obce z celkového počtu 673. V Brně každoročně dochází k navyšování alokované částky, jak je patrné z tabulky.

OLOMOUCKÝ KRAJ

Počet obcí: 402

Počet obyvatel: 633 178

Participující obce: 1

Tabulka 17: Přehled PR v Olomouckém kraji.

Obec		Rok PR	Částka PR (tis.)	Výdaje (tis.)	Výdaje (rok)	Podíl PR na výdajích (%)	Počet hlasujících	Podíl počtu hl. na počtu ob. (%)
	Počet obyvatel							
Jeseník		2019	1 000	248 054,94	x	x	x	x
	11 271	x	x	x	x	x	x	x

Zdroj: Vlastní zpracování dle zjištěných výsledků

ZLÍNSKÝ KRAJ

Počet obcí: 307

Počet obyvatel: 583 056

Participující obce: 3

Tabulka 18: Přehled PR ve Zlínském kraji

Obec		Rok PR	Částka PR (tis.)	Výdaje (tis.)	Výdaje (rok)	Podíl PR na výdajích (%)	Počet hlasujících	Podíl počtu hl. na počtu ob. (%)
	Počet obyvatel							
Zlín		2018	5 000	x	2018	0,32	1 861	2,48
		2019	5 000	1 576 484,00	2019	x	x	x
	74 947							
Halenkov		2019	50	63 404,00	2019	0,08	x	x
		x	x	x	x	x	x	x
	2 414							
Krhová		2018	50	31 123,69	2018	0,16	x	x
		2019	100	30 599,59	2019	0,33	x	x
	2 013							

Zdroj: Vlastní zpracování dle zjištěných výsledků

Ve Zlínském kraji implementovali participativní rozpočet dvě obce Zlín a Krhová, v letošním roce se zahájili v Krhové participativní rozpočtování. Ve Zlínském kraji participují 3 obce z celkového počtu 307. To představuje méně než 1 procent.

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ

Počet obcí: 300 Počet obyvatel: 1 205 886 Participující obce: 10

Tabulka 19: Přehled PR v Moravskoslezském kraji

Obec	Rok PR	Částka PR (tis.)	Výdaje (tis.)	Výdaje (rok)	Podíl PR na výdajích (%)	Počet hlasujících	Podíl počtu hl. na počtu ob. (%)
Krnov	2017	500	x	2018	0,08	x	x
	2018	1 000	636 170,20	2019	0,15	x	x
	23 595	2019	1 000	648 382,00	0	x	x
Opava	2017	300	984 022,80	2018	0,03	2 768	4,85
	2018	700	1 194 914,40	2019	0,07	3 189	5,59
	57 019	2019	1 200	1 069 791,20	x	x	x
Ostrava MH a Hulváky	2016/2017	1 500	234 782,00	2017	0,64	x	x
	2017/2018	1 500	252 094,00	2018	0,60	x	x
	12 270	2018/2019	1 500	222 777,00	2019	0,67	x
Ostrava - jih	2016	5 000	813 301,00	2017	0,61	3 901	3,64
	2017	7 000	824 810,00	2018	0,62	3 964	3,70
	2018	7 000	1 131 853,00	2019	0,57	3 586	3,35
107 055	2019	7 000	1 231 400,00	x	x	x	x
Ostrava – Poruba	2016	1 500	406 992,00	2017	0,35	1 383	2,10
	2017	1 500	428 152,00	2018	0,30	1 054	1,60
	2018	1 500	498 528,00	2019	0,31	1 689	2,56
65 908	2019	1 500	481 524,00	x	x	x	x
Vrbno pod Pradědem	2019	300	138 350,40	2019	0,22	x	x
5 102	x	x	x	x	x	x	x
Orlová	2019	1 000	x	x	x	x	x
29 108	x	x	x	x	x	x	x
Haviřov	2019	5 000	2 110 648,00	x	x	x	x
72 382	x	x	x	x	x	x	x
Hlučín	2019	1 000	x	x	x	x	x
13 996	x	x	x	x	x	x	x
Nový Jičín	2018	200	738 350,84	2018	0,03	x	x
23 567	2019	200	726 097,83	2019	0,03	x	x

Zdroj: Vlastní zpracování dle zjištěných výsledků

V Moravskoslezském kraji nedochází k navyšování alokované částky pro další ročníky. Výjimku tvoří Opava a Krnov, kde pro pilotní projekt participativního rozpočtu vymezili nižší částku.

PARDUBICKÝ KRAJ

Počet obcí: 451

Počet obyvatel: 518 337

Participující obce: 1

Tabulka 20: Přehled PR v Pardubickém kraji

Obec	Rok PR	Částka PR (tis.)	Výdaje (tis.)	Výdaje (rok)	Podíl PR na výdajích (%)	Počet hlasujících	Podíl počtu hl. na počtu ob. (%)
Počet obyvatel							
Chrudim	2019	5	x	x	x	x	x
23 133	x	x	x	x	x	x	x

Zdroj: Vlastní zpracování dle zjištěných výsledků

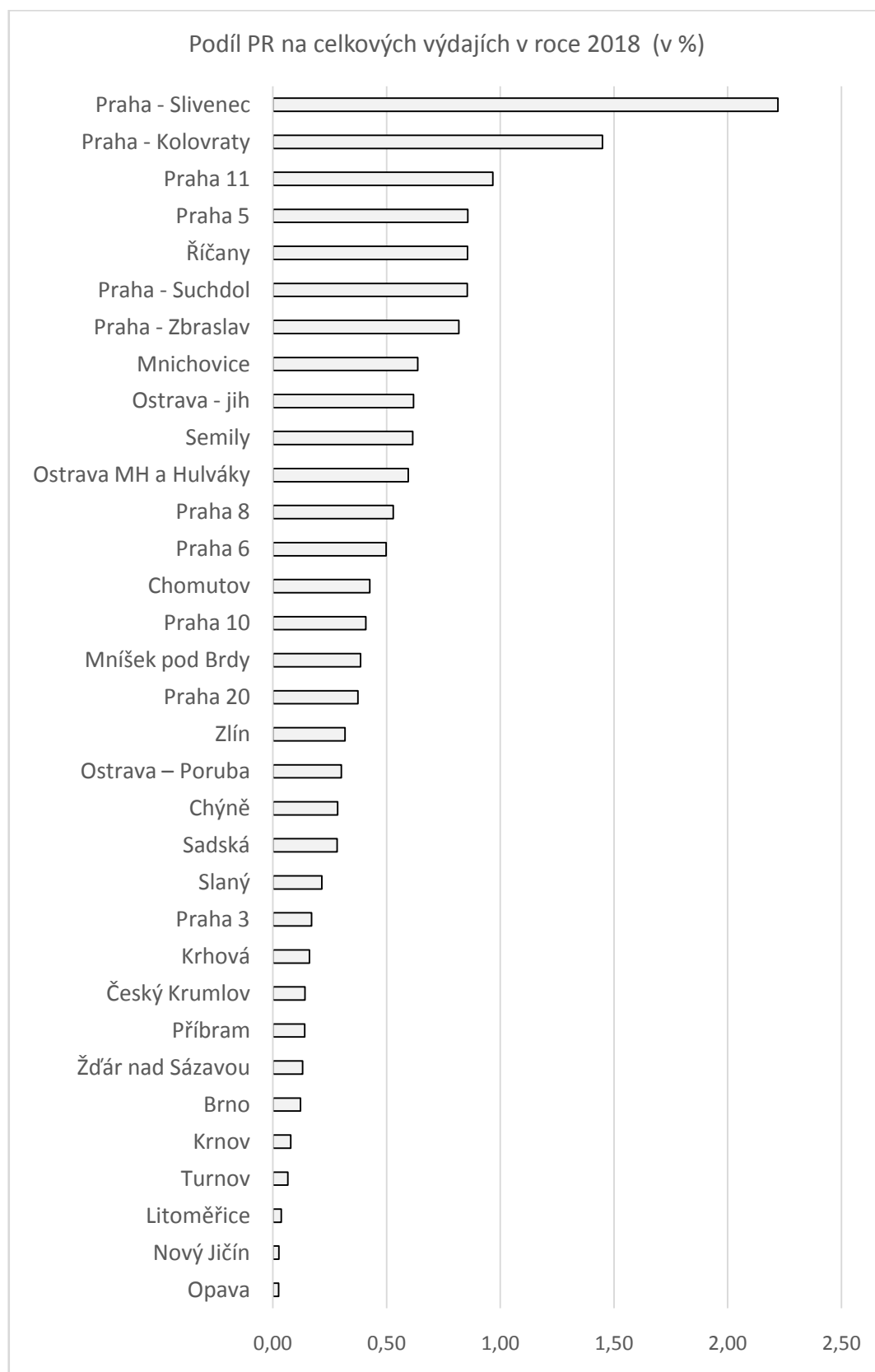
Níže uvádím přehled vybraných ukazatelů za rok 2018.

Graf č. 2: Podíl PR na celkových výdajích ukazuje, kolik procent ze svého rozpočtu obce vyhrazení na participativní rozpočet. Nejvíce z obecního rozpočtu vynakládá městská část Praha – Slivenec, Praha – Kolovraty a Praha 11. Nejméně vynakládají obce Nový Jičín, Litoměřice, Opava a Turnov. Průměrně obce vymezují na participativní rozpočet 0,47 % z celkových výdajů, oproti roku 2017, kdy obce vyčlenily 0,58 % z celkových výdajů.

Graf č. 3: Částka PR na 1 obyvatele zobrazuje, jakou částku obce vynakládají v participativním rozpočtu v přepočtu na jednoho obyvatele. Nejvyšší částku PR na 1 obyvatele vynakládají v Říčanech, a to částku 323 Kč. Průměrně obce vynakládají částku 84,5 Kč, v roce 2017 76,49 Kč. Nejnižší částku vyčleňují v Litoměřicích, Novém Jičíně a Opavě (8 – 12 Kč).

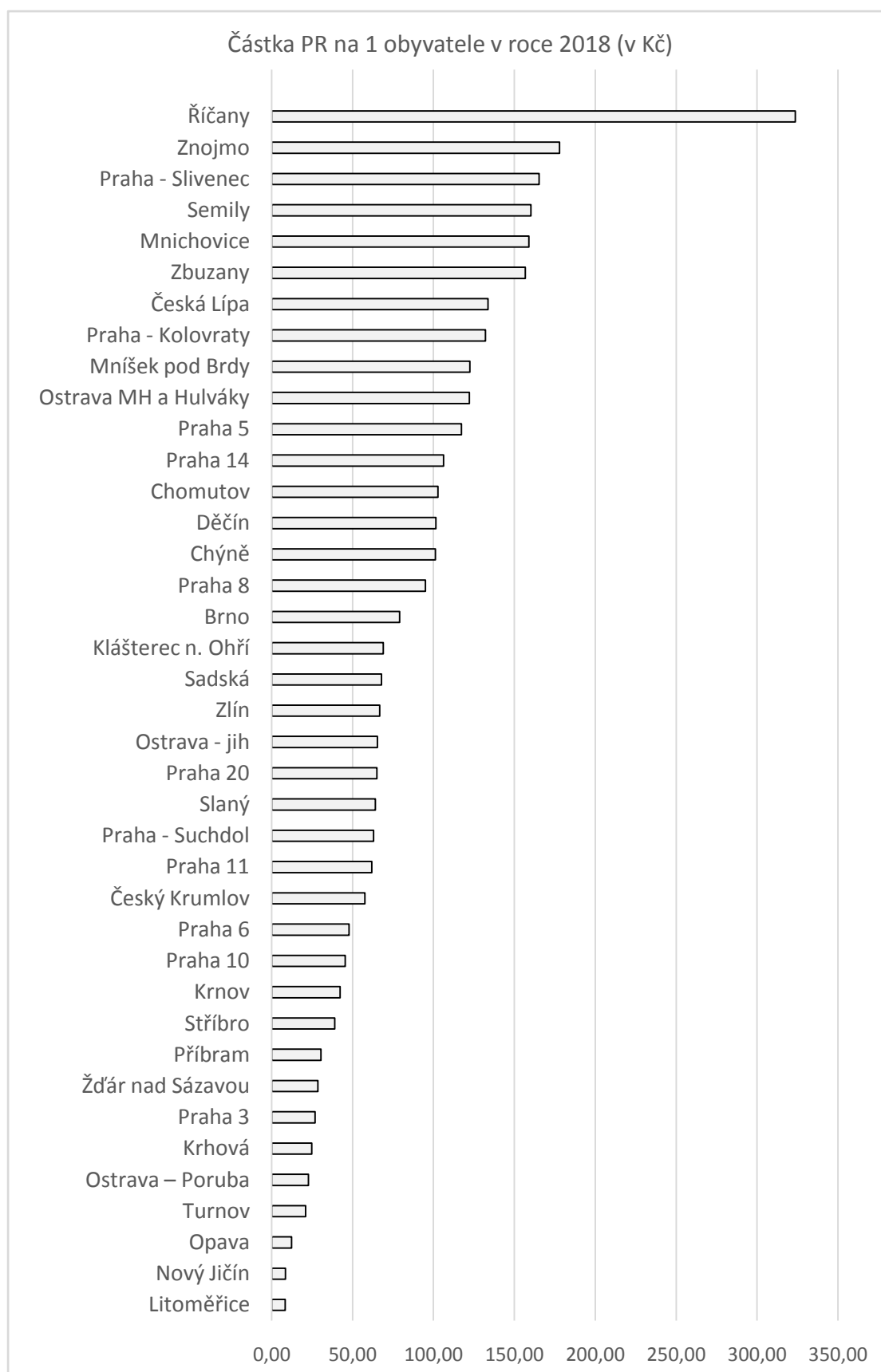
Graf č. 4: Podíl hlasujících na celkovém počtu obyvatel v roce 2018 se zaměřuje na počty hlasujících v dané obci. Nejvyšší účast zaznamenali v Mníšku pod Brdy, a to 12 %. Mezi 6 – 8 % se pohybují obce Příbram, Praha – Slivenec, Praha – Kolovraty. Nejnižší účast zaznamenali v městské části Praha 20, Horní Počernice. U obcí Česká Lípa, Chomutov, Chýně, Krhová, Krnov, Litoměřice, Mnichovice, Nový Jičín, Ostrava MH a Hulváky, Praha – Suchdol, Sadská, Semily, Slaný, Stříbro, Turnov se mi nepodařilo dohledat statistiky o hlasování za rok 2018. V městské části Praha 3 tento rok hlasování neprobíhalo. Průměrný podíl hlasujících na celkovém počtu obyvatel v roce 2018 byl 4,11 %. V roce 2017 byl průměrný podíl hlasujících na celkovém počtu obyvatel 5,74 %.

Graf č. 2: Podíl PR na celkových výdajích v roce 2018

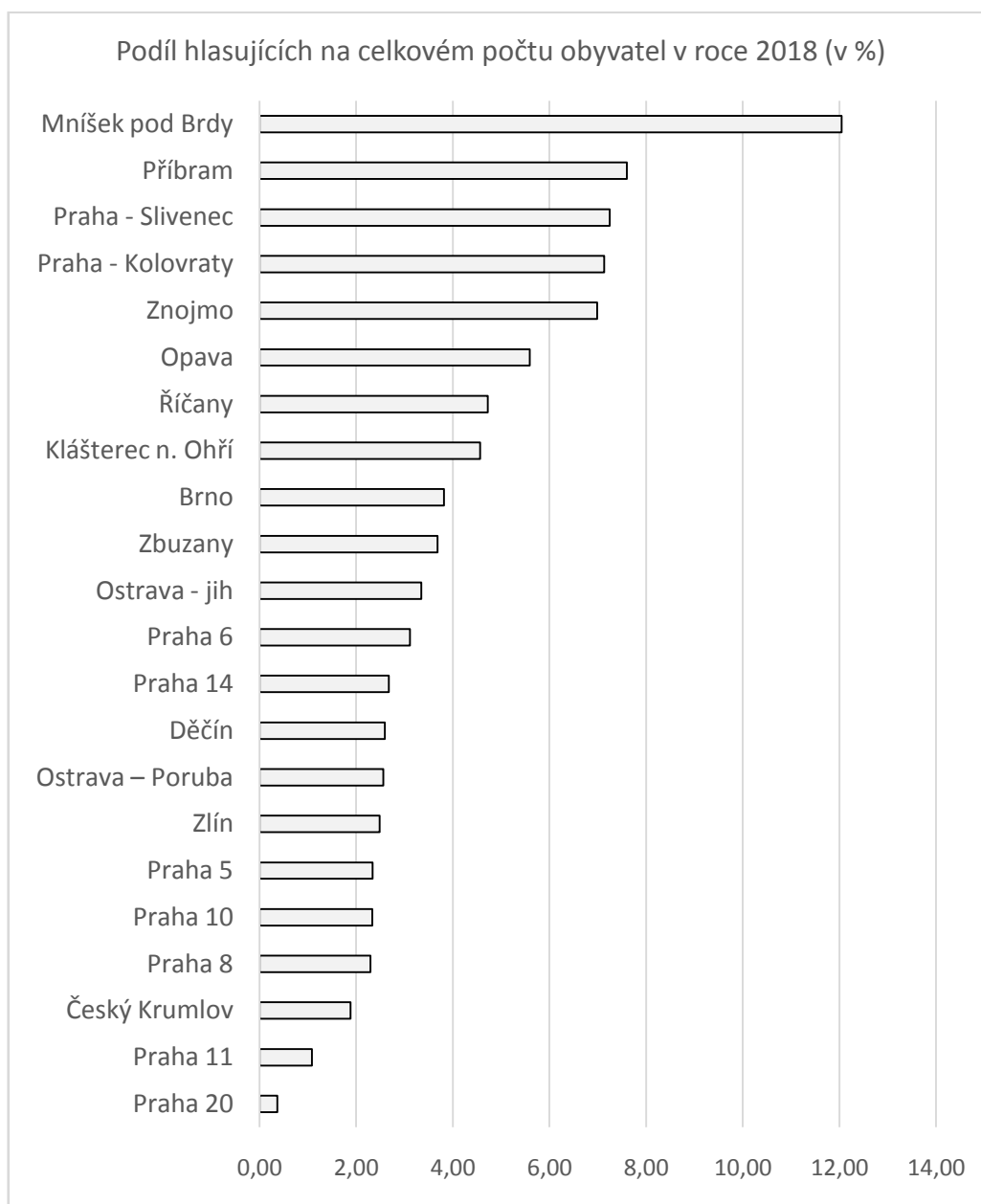
Zdroj: Vlastní zpracování dle zjištěných výsledků

Graf č. 3: Částka PR na 1 obyvatele v roce 2018

Zdroj: Vlastní zpracování dle zjištěných výsledků

Graf č. 4: Podíl hlasujících na celkovém počtu obyvatel obce v roce 2018

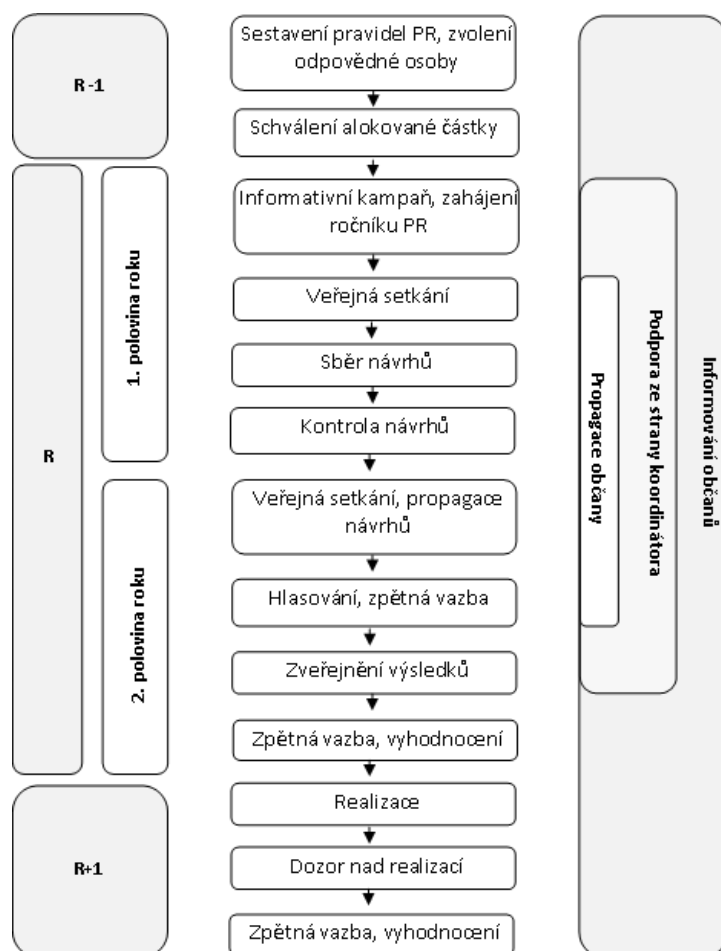

Zdroj: Vlastní zpracování dle zjištěných výsledků

4.3. Optimální model PR pro obce ČR

Optimální model PR pro obce České republiky stanovuje 13 základních kroků, které jsou rozděleny do tří let. Prvním krokem k úspěšnému projektu participativního rozpočtu je schválení pravidel procesu a zvolení odpovědné osoby, která bude mít celý projekt na starosti. Následuje schválení alokované částky. Ve stěžejním roce (R) probíhají téměř veškeré fáze procesu. Nejprve je nezbytné občany informovat o procesu PR a pravidlech. Nejdůležitější fáze jsou veřejná setkání, kterých by mělo probíhat co možná nejvíce během celého procesu. Kontrola návrhu by měla probíhat intenzivně od prvního podaného návrhu. Kontrola by měla být prováděna odbornými pracovníky. Dalším důležitým krokem v procesu je tvorba zpětných vazeb. Zpětnou vazbu by obce měly provádět od občanů na proces PR, od koordinátorů (úředníků) na PR a na již realizované projekty. Tyto zpětné vazby by měly být projednány a z nich by měly vzejít návrhy na zlepšení.

Obrázek 10: Model PR pro obce ČR

Zdroj: Vlastní zpracování dle zjištěných výsledků

Shrnutí

Participativní rozpočet je inovativní nástroj veřejných financí, který se po konferenci v Porto Alegre v roce 2001 rozšířil do celého světa. Každá země má svá pravidla a od toho se odvíjí celý koncept PR v dané zemi. V zemích třetího světa je hlavním cílem participativního rozpočtu snížení chudoby za pomoci občanů. Ti vědí nejlépe, jaké jsou problémy v dané lokalitě. Ve vyspělých zemích je spíše snaha o rozvoj veřejné infrastruktury a efektivní alokaci veřejných zdrojů.

Participativní rozpočtování umožňuje obyvatelům komunikovat s vedením obce. Je možné tímto způsobem zvýšit občanskou odpovědnost a probudit zájem občanů řešit problémy s dotčenými úřady. Využívání participativního rozpočtu podporuje princip subsidiarity. Tomáš Tožička (Alternativa Zdola) vnímá participativní rozpočet jako nástroj, který přibližuje veřejné rozpočty občanům, pěstuje politickou kulturu a vytváří občanskou společnost. Ilona Švihlíková (Alternativa Zdola) doplňuje: „*Participativní rozpočty jsou jednou z cest, jak zajistit naplňování ekonomických a sociálních práv, která vedle práv politických patří mezi lidská práva*“.

Implementace participativního rozpočtu v České republice je v kompetenci vedení města. Díky, poměrně novým zákonům, mohou rozhodovat o přerozdělení veřejných financí s omezeními na příjmové i výdajové straně. Nové rozpočtové určení daní přináší do rozpočtu obcí více příjmů a obce tak mohou hospodárněji vynakládat s veřejnými financemi.

Stále více obcí se snaží implementovat participativní rozpočet, mohou využít zkušeností a pomoci neziskových organizací, občanských sdružení např. Agora CE, Alternativa Zdola, D21. Implementování participativního rozpočtu může v obci trvat od několika týdnů po několik měsíců až roků.

Pro malé obce je typické časování 1 rok, kdy veškeré fáze participativního rozpočtu a následná realizace vítězného projektu jsou ve stejném kalendářním roce. Naopak pro větší obce je typické časování 2 roky. První rok jsou veškeré fáze participativního rozpočtu, a realizace vítězných projektů je v roce následujícím. Při projektech většího finančního charakteru může nastat, že je projekt realizovaný do dvou let. Může to být způsobeno povinností dělat výběrová řízení. Další možnou příčinou je nutnost stavebního povolení a s tím spojené dokumentace. Obce se stále snaží upravovat pravidla tak, aby celý proces participativního rozpočtu byl efektivní. V obci Česká Lípa

nově zavedli, že PR bude realizován po dvou letech, aby se dalo lépe dohlédnout na realizaci vítězných projektů a občané měli přehled o stavu realizace projektů.

Podávání návrhů je limitováno pravidly dané obce. Mezi základní pravidla patří, že projekt bude realizovaný na pozemku, který vlastní obec, podat návrh může osoba starší 15 let (v obcích se věková hranice liší). Obce mohou mít stanovené minimální i maximální náklady na jeden projekt.

Moderním nástrojem může být i aplikace, kde občané mohou velice rychle upozornit na problémy dané obce. Mají možnost pomocí aplikace nahlásit například nefungující veřejné osvětlení, rozbité chodníky. Pomocí této aplikace je také možné navrhnout projekty k realizaci.

Veřejná setkání probíhají nejčastěji ve školách a kulturních centrech. Pronájem těchto prostor se pohybuje v řádu stovek maximálně tisíci korun. Ve školách a podobných zařízeních zpravidla nebývá žádné nájemné.

Propagace participativního rozpočtu není v dnešní době drahá. Obce nejčastěji využívají k propagaci místní deníky, vlastní obecní internetové stránky, internetové stránky PR, FB stránky projektu, tištěné letáky a brožury, plakáty. V Brně využívají i reklamu v trolejbusu. Díky sociálním sítím se může zvýšit organický rozsah příspěvku a tím se zvyšuje povědomí o projektu. Při tomto způsobu propagace jsou aktivní sami občané.

Evaluace projektu je důležitou částí procesu participativního rozpočtu. Vedení obce posuzuje návrhy z pohledu proveditelnosti, a zda projekty splňují pravidla pro daný ročník. Vedení obce by zde nemělo podcenit i následnou údržbu projektu. V obci Dobřejovice podcenili právě náklady na údržbu i samotné využívání již realizovaných projektů. Při kontrole návrhů by mělo vedení obce uvažovat i o důsledcích daného projektu (údržba, využívání, ekologická zátěž, hluchost, apod.).

Hlasování probíhá nejčastěji přes webové aplikace. Aby bylo možné zajistit, že obyvatelé nebudou hlasovat opakovaně, je třeba identifikace osoby. Tato identifikace probíhá nejčastěji pomocí SMS, kdy je zaslán unikátní kód bez kterého občané nemohou hlasovat. V Brně tato identifikace probíhá automatizovaně přes centrální registr, aby se co nejvíce zamezilo zneužívání hlasů. Další možností je využití účtu ID. V městské části Bratislava - Nové Mesto zavedli systém přerozdělování hlasů, viz výše,

z toho důvodu, že hlasování přes internet je snadno zmanipulovatelné. V tomto ohledu bych větším obcím doporučila využívat Centrální registr obyvatel.

Jedličkova metoda je hojně využívána. Zakládá se na rozdělování kladných a záporných hlasů. V Brně mohou obyvatelé jednomu projektu dát až 2 kladné hlasy a jednomu projektu mohou dát 1 záporný hlas. Dle Leoše Prokeše MBA (zastupitel městské části Brno Tuřany) se jedná o umělé navyšování hlasů. Tuto metodu vnímá jako nedemokratickou.

V některých obcích, které využívají participativní rozpočtování již po několikáté, můžeme vidět pokles počtu obyvatel při hlasování. Na příkladu Prahy 10 se počet hlasujících snížil téměř o polovinu.

Z mnou zjištěných dat vyplývá, že do hlasování se nejčastěji zapojují obyvatelé ve věku 20-50 let, ženského pohlaví a nejvyšším dosaženým vzděláním středoškolským s maturitou a vysokoškolským. Je třeba zapojit i starší obyvatelé, kterým by celý proces byl řádně vysvětlen. Seniorům by mohla být dána větší podpora ve smyslu odstranění bariér k jejich aktivní účasti. Zapojení seniorů by mohlo být již při navrhování projektů k realizaci, kdy by bylo nutné pro daný projekt získat podporu i seniorů. Na příkladu Brna by to mohlo vypadat tak, že obyvatelé musí získat 30 podpisů podporovatelů. Nové pravidlo by určilo poměrnou část, kdy např. 3-5 podpisů by museli být občané starší 60 let. Tím by se zvýšilo povědomí o participativním rozpočtu mezi seniory. Hlasování u seniorů by mohlo probíhat vhozením hlasovacího lístku a identifikace občana by probíhala pomocí občanského průkazu. Při hlasování je třeba myslet i na imobilní občany a zajistit jim přístup k hlasování.

Vítězné projekty můžeme vidět na příkladu Prahy 3, Brna, Ostravy. Nejčastěji se projekty týkají úpravy veřejných prostor, budování dětských hřišť a volnočasových aktivit. Vyjádření pana Bc. Štampacha (zastupitel městské části Prahy 3) k vítězným projektům z roku 2016 a navrženým projektům k hlasování za rok 2017: *„Projekty týkající se investic v základních školách jsou dle mého názoru akce, které v případě potřeby má městská část realizovat napřímo jakožto zřizovatel v rámci svého rozpočtu. A úpravy kluboven a místností různých organizací nemají být do participativního rozpočtu zařazeny vůbec. A i v letošním roce můžeme podobné návrhy vidět. Samotných návrhů na úpravu veřejného prostoru však moc není, de facto každý tak bude realizován a samotné hlasování bude postrádat smysl. Onen smysl totiž*

postrádají i občané, kteří po úvodním ročníku participativní rozpočtu poznali, že tento projekt se stal jen libivým pozlátkem vládnoucí koalice.“

U vítězných projektů je důležité i následné dohlížení na výstavbu projektu. V Brněnském projektu Dáme na Vás zvítězil projekt skateparku, který navrhl zastupitel Tuřan Antonín Tůma (ODS). Projekt byl vybudován na jiném pozemku. Jde tedy o černou stavbu a měla by být odstraněna.

Jak je vidět na příkladu Ostravy, realizační náklady se liší oproti plánovaným. U některých projektů se realizační cena vystoupala na trojnásobek ceny předpokládané. Obdobně je tomu u projektů Brna i řady dalších měst. Koordinátorka participativního rozpočtu ze Žďáru nad Sázavou se k tomuto tématu vyjádřila, že obyvatelé nedokážou přesně odhadnout cenu, i z toho důvodu, že schválené projekty se realizují přes výběrová řízení, kde se cena daného projektu vysoutěží.

Zpětnou vazbu na proces participativního rozpočtu a na již realizované projekty obce z pravidla neprovádějí. Nicméně každý rok u většiny obcí dochází k úpravě pravidel, zejména v oblasti podávání návrhů. Typické, pro česká města, je sbírání podpisů od podporovatelů projektu, tím dochází k omezení podávání návrhu. Radnice se tím snaží bránit velkému množství projektů,

Při celém procesu je nezbytné myslet na bezbariérovost pro co nejvíce možné množství občanů. Celý proces participativního rozpočtu by měl být pro občany jednoduchý a srozumitelný. Nejdůležitějším aspektem pro udržitelnost projektu participativního rozpočtu je transparentnost.

Obce Pržno, Příbor, Třanovice a Nelahozeves jsou uváděny jako první obce, které vyzkoušeli participativní rozpočtování. Informace nebyly kompletní, z toho důvodu byli kontaktováni starostové obcí Pržno, Příbor, Třanovice a Nelahozeves a dále sdružení KohoVolit.eu a Fórum 50 %. Starosta obce Nelahozeves se k tématu vyjádřil, že není v jeho silách dohledat bližší informace o průběhu participativního rozpočtu. Starosta obce Příbor připustil, že tento projekt v obci pravděpodobně realizován nebyl. Starosta obce Pržno se vyjádřil takto: *„Občané mohli hlasovat o různých záměrech, nejen o částkách pro spolky. V současné době a s ohledem na zaneprázdněnost Vám nemohu sdělit přesné počty tehdy hlasujících. Ale odhadem to bylo asi 60 občanů. V současné době občanům nenabízíme participativní rozpočet. Důvodem je nevelký zájem veřejnosti. Zvažuji ale pro příští rok opětovné použití klikacího rozpočtu. V letošním*

roce jsme provedli průzkum, kde mohli občané přiřadit k předem daným tématům a záměrům své preference. Šetření se zúčastnilo asi 120 obyvatel. Osloveno bylo asi 300 domácností.“

V různých fázích procesu participativního rozpočtu v obcích České republiky se obce mohou zdokonalovat, inspirací pro zlepšení je v dnešní době celá řada. V Bratislavě zřídili Kancelář participace, která se zabývá participativním rozpočtem a participativním plánováním veřejného prostoru. V polském městě Dabrowa Gornicza kladou velký důraz na informovanost obyvatel a propagaci PR. Ve městě New York se snažili zapojit veškeré obyvatelstvo, a proto informování o participativním rozpočtu probíhalo v šesti jazycích.

5. ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo vymezení obsahu pojmu participativního rozpočtování a jeho uplatnění v rámci legislativní úpravy rozpočtového procesu obcí v ČR. Dále zpracovat empirický přehled využívání participativního rozpočtování v ČR. Pomocí stanovených cílů byly testovány hypotézy.

Participativní rozpočet je nástroj veřejných financí, který umožňuje občanům dané obce rozhodovat o vymezené částce. Podporuje rovnost obyvatel v rozhodovacím procesu. Je založen na přímé demokracii. PR vytváří prostor pro komunikaci mezi vedením obce a občany, která vede k lokálnímu rozvoji.

V České republice má zkušenost s participativním rozpočtem 63 obcí z celkového počtu 6 258. To představuje 1 % z celkového počtu obcí. Do hlasování o projektech navržených v participativním rozpočtu se mohlo zapojit bezmála 20 % obyvatel České republiky.

Empirický přehled udává, kolik obcí a v jakém kraji využívá participativní rozpočet. Ukazuje specifika dané obce, zejména počet obyvatel, velikost alokované částky, počet hlasujících, základní pravidla a časování procesu PR. Ze zjištěných dat vyplývá následující. Nejvíce participujících obcí je v kraji Hlavní město Praha, Středočeském a Moravskoslezském kraji. Obce vyčlenily na participativní rozpočet v roce 2018 v průměru 0,47 % z celkových výdajů. Nejvíce ze svého rozpočtu v roce 2018 uvolnila městská část Praha – Slivenec (1,7 % z celkových výdajů). Naopak nejnižší podíl vyhradila obec Nový Jičín. Počet hlasujících v průměru osciluje okolo hodnoty 5 %.

Práce navrhuje optimální model participativního rozpočtu pro obce České republiky. Tento model vychází z komparace metod, které využívají obce v České republice. Může sloužit pro starosty, kteří zvažují implementaci PR. Dále i empirický přehled může být pro starosty užitečný, mohou zde vidět podobné obce, které již mají zkušenost s participativním rozpočtem. Mohou se inspirovat zejména ve velikosti alokované částky a časování celého procesu PR.

Participativní rozpočet je novým nástrojem veřejných financí. Podporuje účast obyvatel na rozhodování o řešení lokálních problémů a občané mají možnost podílet se na rozvoji města, tedy na správě věcí veřejných. Je to přímý nástroj, kdy občané jsou

spolurozhodujícím orgánem. Lze tedy potvrdit, že participativní rozpočet je přínosem z hlediska efektivnosti alokace zdrojů.

Nepodařilo se mi prokázat hypotézu Participativní rozpočtování je nákladný proces z toho důvodu, že není jednotně nastaven. Z analýzy participativních rozpočtu je zřejmé, že hlavními náklady jsou náklady personální a náklady na propagování PR. Hypotézu se mi nepodařilo potvrdit i kvůli tomu, že jsem při dotazování nespecifikovala začátek a konec procesu, dále z mého dotazu nebylo zřejmé, zda se týká i projektů (včetně následné údržby) nebo samotného procesu PR.

Podařilo se mi prokázat, že Stále více obcí se snaží zapojit do participativního rozpočtování. Od roku 2016 počet obcí výrazně narostl. Nejvyšší nárůst byl v roce 2017, 2018 a 2019. Předpokládám, že již v polovině tohoto roku se počet obcí, využívající participativní rozpočet, navýší.

Nový nástroj veřejných financí se těší oblibě v České republice i zahraničí. Je třeba myslet na komunikaci s občany i mimo participativní rozpočet a více je motivovat do řešení lokálních problémů. Participativní rozpočet by se neměl zaměřovat pouze na projekty dětských hřišť a opravy chodníků. Tímto způsobem by projekt participativního rozpočtování nebyl udržitelný. V České republice je tedy stále prostor pro zlepšení.

Summary

The subject of this bachelor thesis was to explain the concept of participatory budgeting and its application in the legislative regulation of the budgetary process of municipalities in the Czech Republic. The thesis is focused on financial management tools, especially on budget and budget process. The thesis deals with the budget definitions and its functions. It describes the budgetary process and defines the main budgetary principles.

It also describes the emergence, principles and models of participative budgeting abroad and the possibility of using foreign experience in the Czech Republic on the case of specific cities. It defines the cost of implementing participatory budgeting and describes the potential benefits. It contains an empirical overview of the use of participatory budget of municipalities in the Czech Republic and proposes an optimal model of PB for municipalities in the Czech Republic by comparing participatory budget methods.

The results show that since 2012 more and more municipalities have been implementing a participatory budget in the Czech Republic, the greatest increase being seen between 2016-2019. The participatory budget is an innovative tool that serves to effectively allocate public finances.

Keywords: budget, budget process, participatory budget, participatory budget models

Seznam literatury

1. Agora CE. Úvodní stránka - Agora Central Europe, *Agora CE*. Dostupné z <https://www.agora-ce.cz/>
2. Allegretti, G. Herzberg, C. (2004). *Participatory Budgets in Europe: Between efficiency and growing local democracy*. Transnational Institute and The Centre For Democratic Policy-Making. Dostupné z: http://library.uniteddiversity.coop/Decision_Making_and_Democracy/Participatory_Budgeting/Participatory_Budgets_in_Europe.pdf
3. Allegretti, G., & Herzberg, C., & Sintomer, Y. (2013). Participatory Budgeting Worldwide –Updated Version. *Service Agency Communities in One World*. Dostupné z <https://estudogeral.uc.pt/bitstream/10316/42267/1/Participatory%20Budgeting%20Worldwide.pdf>
4. Alternativa Zdola. Úvodní stránka - Alternativa Zdola, *Alternativa Zdola*. Dostupné z <http://alternativazdola.cz/>
5. Cattell, L., & Kasdan, A. A People's Budget. *Community Development Project*. Dostupné z <https://cdp.urbanjustice.org/sites/default/files/pbreport.pdf>
6. Černý, V. (2016). *Metodika tvorby participativního rozpočtu pro města v ČR*. Dostupné z: http://www.participativni-rozpocet.cz/wp-content/uploads/2017/05/Metodika_Participativni_rozpocet_AGORA_CE.pdf
7. Černý, V. Prague Participatory Budget Case Study Report & Analysis. *Agora CE*. Dostupné z https://www.participativni-rozpocet.cz/wp-content/uploads/2018/10/REPORT_PRAGUE-PB.pdf
8. Český statistický úřad (2018). Volby do zastupitelstev obcí. *Český statistický úřad*. Dostupné z <https://www.czso.cz/csu/czso/volby-do-zastupitelstev-obci>
9. Český statistický úřad. Malý lexikon obcí. *Český statistický úřad*. Dostupné z <https://www.czso.cz/documents/10180/61601876/32019918003.pdf/bd506c06-9f65-47f3-92cd-8dc80b4b340f?version=1.0>
10. Český statistický úřad. Malý lexikon obcí. *Český statistický úřad*. Dostupné z <https://www.czso.cz/documents/10180/61601876/32019918102.pdf/4d208c03-d777-4af7-82be-06c2b6719c53?version=1.0>
11. Český statistický úřad. Malý lexikon obcí. *Český statistický úřad*. Dostupné z <https://www.czso.cz/documents/10180/61601876/32019918010.pdf/7bce0a00-04c0-4872-aff0-7b770ebf1b7a?version=1.0>

12. Demokracie 2.1. Participativní rozpočet Prahy 5, *Demokracie 2.1*. Dostupné z <https://vote.d21.me/cs/info/Praha5ParticipativniRozpocet2019>
13. Drouault, S. (2018). Participatory Budgeting: a developing country process? A comparative analysis of the experiences of PB in Brazil, France and Spain. *University of Sydney*. Dostupné z <https://tel.archives-ouvertes.fr/tel-00283658/document>
14. Drygala, P. (2017) Participativní rozpočtování – Případové studie měst. *Agora CE*. Dostupné z https://www.participativni-rozpocet.cz/wp-content/uploads/2017/05/Participativni_rozpocet-CZ.pdf
15. Fletcher, S. (2017). *Participatory Budgeting: Porto Alegre 2005-2007. Participedia*. Dostupné z <https://participedia.net/cases/participatory-budgeting-porto-alegre>
16. Google maps. Participatory budgets in the world. *Google maps*. Dostupné z <https://www.google.com/maps/d/viewer?ie=UTF8&oe=UTF8&msa=0&mid=1XSWIeYDu8G8JuwUV2KNfQ9K06EU&ll=14.417250767202354%2C28.011102499999993&z=2>
17. Handler, M. Participatory Budgeting Initiatives In Europe And In The Usa - Participatory Budgeting In Chicago (February 2010). *Participation & Sustainable Development in Europe*. Dostupné z <https://www.participation.at/546.html>
18. Hrubec, M. Od krize k alternativám - Pražská škola alternativ – Sborník 01. *Ekumenická akademie Praha*. Dostupné z https://aa.ecn.cz/img_upload/bec9f888010e9f21bb1cdb470322b7c6/0558_ea_psa_sbornik_web.pdf
19. Nedorščík, P (2017). Participativní rozpočtování – Případové studie měst. *Agora CE*. Dostupné z https://www.participativni-rozpocet.cz/wp-content/uploads/2017/05/Participativni_rozpocet-CZ.pdf
20. Peková, J. (2011). *Finance územní samosprávy. Teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer.
21. Provazníková, R. (2015). *Financování měst, obcí a regionů, teorie a praxe*. 3. vydání. Praha: Grada Publishing
22. Ruppeldtová, S. (2010). Participativny rozpočet v Porto Alegre. *Utopia*. Dostupné z <https://utopia.sk/liferay/web/porto-alegre/participativny-rozpocet-v-porto-alegre>

23. Sedmíhradská, L. (2016). *Rozpočtový proces obcí. 1. vydání*. Praha: Wolters Kluwer.
24. Shah, A. (2007). Participatory Budgeting. *The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank*. Dostupné z <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/6640/39498.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
25. Sintomer, Y. (2013). *Participatory budgeting in Asia and Europe: key challenges of participation*. . Basingstoke: Palgrave Macmillan
26. Smith, G. (2009). *Participatory Budgeting: Porto Alegre 2005-2007. Participedia*. Dostupné z <https://participedia.net/cases/participatory-budgeting-porto-alegre>
27. Tožička, T. (2015). Úvod do participativního rozpočtu. Participativní rozpočet. Dostupné z <http://www.participativnirozpocet.cz/obrazky/uvod.pdf>.
28. Vyhláška MF č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě (Sbírka zákonů č. 178 ze dne 31. prosince 2013)
29. Zákon 250/2000 Sb., Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.
30. Zákon č. 243/2000 Sb. Zákon o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní)

Internetové stránky obcí

1. Brandýs nad Labem-Stará Boleslav. Participativní rozpočet – Prima nápad, *Město Brandýs nad Labem-Stará Boleslav*. Dostupné z <https://www.participativni-rozpocet.cz/primanapad/>
2. Česká Lípa. Oficiální stránky města, Dostupné z www.ceskalipa.cz
3. Český Krumlov. Participativní rozpočet 2018/2019. *Město Český Krumlov*. Dostupné z http://rozpocet.krumlovsobe.cz/cz/rozpocet_o_projektu/
4. Děčín. Oficiální stránky města. Dostupné z www.decin.cz
5. Dobřejovice. Oficiální stránky města. Dostupné z www.dobrejovice.cz
6. Halenkov. Oficiální stránky města. Dostupné z www.halenkov.cz
7. Havířov. Oficiální stránky města. Dostupné z www.havirov.cz
8. Hejnice. Oficiální stránky města. Dostupné z www.mestohejnice.cz
9. Hlučín. Oficiální stránky města. Dostupné z www.hlucin.cz
10. Husinec-Řež. Oficiální stránky města. Dostupné z www.husinec-rez.cz

11. Chomutov. Oficiální stránky města, *Město Chomutov*. Dostupné z <http://www.naschomutov.cz/naschomutov/>
12. Chrudim. Oficiální stránky města. Dostupné z www.chrudim.info.cz
13. Chýně. Stránky města. Dostupné z www.chyne.cz
14. Jeseník. Oficiální stránky města, *Město Jeseník*. Dostupné z www.jesenik.cz
15. Kladno. Oficiální stránky města, *Město Kladno*. Dostupné z <https://www.mestokladno.cz/>
16. Klášterec nad Ohří. Stránky města. Dostupné z www.klasterec.cz
17. Krhová. Oficiální stránky města. Dostupné z www.krhova.cz
18. Krnov. Oficiální stránky města. Dostupné z www.krnov.cz
19. Litoměřice. Participativní rozpočet 2019. *Město Litoměřice*. Dostupné z <https://zdravemesto.litomerice.cz/participativni-rozpocet>
20. Magistrát města Brna. Participativní rozpočet – Dáme na Vás. *Magistrát města Brna*. Dostupné z <https://damenavas.brno.cz/>
21. Magistrát města Brna. Zásady participativního rozpočtu statutárního města Brna. *Magistrát města Brna*. Dostupné z <http://paro.inqool.cz/zasady/>
22. Mariánské Lázně. Oficiální stránky města. Dostupné z www.marianskelazne.cz
23. Městská část Horní Počernice. Investice na přání. *Městská část Horní Počernice*. Dostupné z http://www.zdravehornipocernice.cz/?page_id=2069
24. Městská část Praha – Kolovraty. Oficiální stránky města. Dostupné z www.kolovraty.cz
25. Městská část Praha - Slivenec. Oficiální stránky města, *Město Slivenec*. Dostupné z praha-slivenec.cz
26. Městská část Praha – Suchdol. Oficiální stránky města. Dostupné z www.praha-suchdol.cz
27. Městská část Praha – Zbraslav. Oficiální stránky města. Dostupné z www.mc-zbraslav.cz
28. Městská část Praha 10. Oficiální stránky města, *Městská část Praha 10*. Dostupné z www.praha10.cz
29. Městská část Praha 11. Oficiální stránky města, *Městská část Praha 11*. Dostupné z www.praha11.cz
30. Městská část Praha 11. Participativní rozpočet – Spolu za lepší 11, *Městská část Praha 11*. Dostupné z <https://www.praha11.cz/cs/spolu-za-lepsi-11>

31. Městská část Praha 11. Participativní rozpočet Prahy 11, *Městská část Praha 11*.
Dostupné z <https://www.participativni-rozpocet.cz/praha11/>
32. Městská část Praha 14. Oficiální stránky města, *Městská část Praha 14*.
Dostupné z www.praha14.cz
33. Městská část Praha 14. Participativní rozpočet Prahy 14, *Městská část Praha 14*.
Dostupné z <https://ctrnactkapodlevas.zapojtese.eu/>
34. Městská část Praha 20. Oficiální stránky města, *Městská část Praha 20*.
Dostupné z www.pocernice.cz
35. Městská část Praha 3. Oficiální stránky města, *Městská část Praha 3*. Dostupné z
www.praha3.cz
36. Městská část Praha 3. Participativní rozpočet Prahy 3, *Městská část Praha 3*.
Dostupné z <https://www.participativni-rozpocet.cz/praha3/>
37. Městská část Praha 5. Stránky města, *Městská část Praha 5*. Dostupné z
www.praha5.cz
38. Městská část Praha 6. Oficiální stránky města, *Městská část Praha 6*. Dostupné z
www.praha6.cz
39. Městská část Praha 7. Měsíčník Hobulet 03/2017. *Městská část Praha 7*.
Dostupné z https://www.praha7.cz/wp-content/uploads/2017/08/2017_03-1.pdf
40. Městská část Praha 7. Měsíčník Hobulet 05/2016. *Městská část Praha 7*.
Dostupné z https://www.praha7.cz/wp-content/uploads/2017/08/2016_05-1.pdf
41. Městská část Praha 8. Oficiální stránky města, *Městská část Praha 8*. Dostupné z
www.praha8.cz
42. Mnichovice. Participativní rozpočet – Pro Mnichovice. *Město Mnichovice*.
Dostupné z <https://www.participativni-rozpocet.cz/mnichovice/aktuality/>
43. Mníšek pod Brdy. Oficiální stránky města, *Město Mníšek pod Brdy*. Dostupné z
www.mnisek.cz
44. Nový Jičín. Oficiální stránky města. Dostupné z www.novyjicin.cz
45. Opava. Oficiální stránky města. Dostupné z www.opava.cz
46. Ostrava – Jih. Oficiální stránky města. Dostupné z www.ovajih.ostrava.cz
47. Ostrava - Poruba. Oficiální stránky města. Dostupné z www.poruba.ostrava.cz
48. Ostrava Mariánské hory a Hulváky. Oficiální stránky města. Dostupné z
www.marianskehory.ostrava.cz
49. Ostrava. Oficiální stránky města. Dostupné z www.ostrava.cz
50. Písek. Oficiální stránky města. Dostupné z www.pisek.eu

51. Příbram. Oficiální stránky města. Dostupné z www.pribram.cz
52. Říčany. Oficiální stránky města. Dostupné z www.info.ricany.cz
53. Sadská. Oficiální stránky města, *Město Sadská*. Dostupné z www.sadska.cz
54. Sadská. Participativní Rozpočet města Sadská (2018). *Město Sadská*. Dostupné z <http://www.paro-sadska.cz/>
55. Semily. Oficiální stránky města. Dostupné z www.semily.cz
56. Slaný. Oficiální stránky města. Dostupné z www.meuslany.cz
57. Starý Plzenec. Participativní rozpočet, *Město Starý Plzenec*. Dostupné z https://www.staryplzenec.cz/e_download.php?file=data/editor/666cs_1.pdf&original=2019-Participativni_rozpocet.pdf
58. Stříbro. Oficiální stránky města. Dostupné z www.stibro.cz
59. Třebíč. Participativní rozpočet na rok 2019. *Město Třebíč*. Dostupné z <https://www.trebic.cz/participativni-rozpocet-2019/d-40398>
60. Turnov. Oficiální stránky města. Dostupné z www.turnov.cz
61. Ústí nad Labem. Oficiální stránky města. Dostupné z www.usti-nad-labem.cz
62. Vrbno pod Pradědem. Oficiální stránky města. Dostupné z www.vrbnopp.cz
63. Zbuzany. Oficiální stránky města. Dostupné z www.zbuzany.eu
64. Zlín. Oficiální stránky města. Dostupné z www.zlin.cz
65. Znojmo. Participativní rozpočet, *Město Znojmo*. Dostupné z <http://www.znojmo-zdravemesto.cz/pr.html>
66. Žďár nad Sázavou. Participativní rozpočet 2019. *Město Žďár nad Sázavou*. Dostupné z <https://www.zdarns.cz/aktivne-pro-zdar/participativni-rozpocet/>

Seznam obrázků, tabulek, rovnic a grafů

Obrázek 1: Vztah běžného rozpočtu a kapitálového rozpočtu	6
Obrázek 2: Rozpočtový proces	9
Obrázek 3: Tradiční pojetí participace a participativní rozpočtování.....	13
Obrázek 4: Proces PR v Porto Alegre.....	13
Obrázek 5: Model PR v Porto Alegre	14
Obrázek 6: Model PR v St. Denis	14
Obrázek 7: Mapa participativního rozpočtu ve světě	16
Obrázek 8: Mapa obcí ČR, které mají zkušenosti s PR	30
Obrázek 9: Model PR v Českém Krumlově	42
Obrázek 10: Model PR pro obce ČR	69
Tabulka 1: Běžné a kapitálové příjmy a výdaje.....	7
Tabulka 2: Volební účast ve volbách do zastupitelstev obcí	8
Tabulka 3: Rozdíl částky PR v městských částech obce Dabrowa Gornicza.....	18
Tabulka 4: Typy navržených projektů Dabrowa Gornicza.....	19
Tabulka 5: Projekty městské části Praha k v letech 2016 – 2017.....	33
Tabulka 6: Rozdělení částky mezi městské části	42
Tabulka 7: Realizace vítězných projektů	50
Tabulka 8: Přehled PR v kraji Hlavní město Praha	58
Tabulka 9: Přehled PR ve Středočeském kraji.....	59
Tabulka 10: Přehled PR v Jihočeském kraji	60
Tabulka 11: Přehled PR v Plzeňském kraji	60
Tabulka 12: Přehled PR v Karlovarském kraji	61
Tabulka 13: Přehled PR v Ústeckém kraji.....	61
Tabulka 14: Přehled PR v Libereckém kraji.....	62
Tabulka 15: Přehled PR v kraji Vysočina.....	62
Tabulka 16: Přehled PR v Jihomoravském kraji	63
Tabulka 17: Přehled PR v Olomouckém kraji	63
Tabulka 18: Přehled PR ve Zlínském kraji	63
Tabulka 19: Přehled PR v Moravskoslezském kraji.....	64
Tabulka 20: Přehled PR v Pardubickém kraji.....	65

Rovnice 1 Vzorec rozpočtu (1)	5
Graf 1: Vývoj počtu obcí využívající PR v jednotlivých letech.....	30
Graf 2: Podíl PR na celkových výdajích v roce 2018.....	65
Graf 3: Částka PR na 1 obyvatele v roce 2018.....	66
Graf 4: Podíl hlasujících na celkovém počtu obyvatel obce v roce 2018.....	67